

MUZEUM
REGIONALNE
W SIEDLCACH

Stary ratusz. Fot. A. Ganiewski (Gancwol),
przed 1915 r. (MRS/F/910).

MUZEUM REGIONALNE W SIEDLCACH

SIEDLCE 2005

Skład i fotografia na okładce: Wojciech Florczykiewicz
Reprodukcje prac plastycznych i zdjęcia zabytkowych przedmiotów: Andrzej Ruciński
Korekta: Alicja Leszczyńska
Tłumaczenia: First Class Education Europejska Placówka Edukacyjna
Redakcja i fotografie współczesne: Sławomir Kordaczuk

Copyright by Muzeum Regionalne w Siedlcach
Wydano dzięki dotacji Samorządu Województwa Mazowieckiego

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

Wydawca:
Muzeum Regionalne
ul. Piłsudskiego 1
08-110 Siedlce

Tel. (0-25) 6327470, 6327479 centr.
Tel./fax 6324224 sekr.
e-mail muzeumsiedlce@interia.pl
<http://muzeumsiedlce.w.interia.pl>

czynne:
w okresie kwiecień-wrzesień:
wtorek i piątek 10.00 - 18.00
poniedziałek, środa, czwartek, niedziela 10.00 - 16.00
w okresie październik - marzec:
codziennie oprócz sobót 10.00 - 16.00

116480

069(438-31) "18"
XI D-IC

Druk: Drukarnia Nowator

ISBN 83-88761-90-0

Przedmowa

Prezentujemy publikację, w której znajdą Państwo szereg interesujących informacji o Muzeum Regionalnym w Siedlcach.

Wyjaśnijmy, że siedzibą muzeum jest XVIII-wieczny dawny ratusz. Barokowo-klasycystyczna bryła budynku wyróżnia się urodą i walorami estetycznymi na tle okolicznej zabudowy.

Od blisko 40 lat w muzeum gromadzone są dobra kultury z zakresu: archeologii, numizmatyki, etnografii, historii, kultury, historii sztuki, historii wojskowości. Niektóre spośród nich posiadają charakter unikalny. Do takich należy np. kolekcja malarska, prezentująca dorobek dwojga wybitnych artystów – Małgorzaty Łady-Maciągowej i Michała Borucińskiego. Także kompozycje ze szkła Henryka Albina Tomaszewskiego, które należy zaliczyć do najbardziej interesujących w kraju.

Różnorodność prezentowanych zbiorów sprawia, że każdy zwiedzający odkryje coś szczególnie go zajmującego. Dużym zainteresowaniem cieszą się wystawy czasowe. Niektóre z nich stały się wydarzeniami kulturalnymi i edukacyjnymi o znaczeniu ponadlokalnym.

Zaaranżowane wnętrza z przełomu XIX i XX wieku: „Izba chłopska”, „Zaścianek szlachecki” i „Salon ziemiański” przenoszą zwiedzającego w nieistniejący już świat. Stanowią tym samym świadectwo kultury duchowej i materialnej minionej epoki.

Działalność upowszechnieniowa muzeum ma charakter bardzo zróżnicowany - lekcje muzealne, wykłady, odczyty, konkursy fotograficzne, plastyczne i etnograficzne, wystawy twórczości plastycznej studentów oraz osób niepełnosprawnych, konferencje i sympozja naukowe. Jako jedyni w regionie organizujemy całodzienne święto w rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości pt. „Dzień Niepodległej”, adresowane do wszystkich grup wiekowych. To zaledwie część przedsięwzięć uwzględniających zróżnicowane zainteresowania odbiorców.

Planowane są także zamierzenia, które odmienią wygląd budynku. Znajdą się bowiem przed nim dwie późnobarokowe rzeźby sakralne.

Spotkania z historią i sztuką nie tylko dostarczą Państwu wielu doznań estetycznych i poznawczych, ale staną się także źródłem intelektualnej refleksji. To powody, dla których należy odwiedzić dawny stary ratusz – obecne Muzeum Regionalne w Siedlcach.

Dyrektor
Andrzej Matuszewicz

Foreword

We present a publication, in which you will find a lot of interesting information about the Regional Museum in Siedlce.

Let us explain, that the museum is located in the XVIII century building, which once was the town hall. Being unique due to its artistic and aesthetic values, the baroque and classicistic building stands out from neighbouring buildings.

Items of cultural value of the following fields: archaeology, numismatics, ethnography, history, culture, history of art and military history have been collected for nearly 40 years. Some of them are unique e.g. the collection of paintings presenting artistic output of two distinguished artists - Małgorzata Łada-Maciągowa and Michał Boruciński as well as glass compositions by Henryk Albin Tomaszewski, which are undoubtedly among the most interesting works of this kind in the country.

The variety of presented exhibits allows each and every visitor to discover something of particular interest for himself or herself. Temporary exhibitions enjoy great popularity. Some of them have become major cultural and educational events of considerable importance above local level.

Specially decorated interiors from the turn of the XIX and XX century: "in the peasant's living room", "in the yeomen's settlement" and "in the landowner's living room" take visitors back to the world that does not exist any more. At the same time, they are the evidence of the intellectual and material culture of the past epoch.

Popularization activities carried out by the museum vary considerably and involve: museum lessons, lectures, speeches, competitions in the fields of photography, painting and ethnographic, students' and disabled persons' artistic output exhibitions, conferences and scientific symposiums. We are the only one in the region to organize an all-day celebration on the anniversary of the day, on which Poland regained independence under the name "The Independence Day" for all people regardless of age. The celebration is addressed to people who have various interests.

The building is also going to be redecorated. There will be two late baroque sacral sculptures, which will change its present appearance.

Encounters with history and art will not only be an aesthetic and educational experience but will also give you some food for your thought. These are the reasons why you must visit the old town hall, which presently houses the Regional Museum in Siedlce.

Andrzej Matuszewicz
Director

Siedlce. Historia miasta i muzeum.

Pierwsza wzmianka o Siedlcach pochodzi z połowy XV wieku. W następnym stuleciu - w 1547 roku - Siedlce stały się miastem. Były własnością rodów pieczętujących się herbem „Rawa” aż do drugiej połowy wieku XVII, kiedy przeszły na własność książęcego rodu Czartoryskich herbu „Pogoń”. Czartoryscy zadbali o dalszy rozwój ekonomiczny dziedzicznej włości siedleckiej, a samo miasto zawdzięcza im czytelny do dziś układ urbanistyczny swej najstarszej części.

Osobą najbardziej zasłużoną dla miasta była Aleksandra z Czartoryskich Ogińska (1730-1798), fundatorka nowego wystroju kościoła, własnego pałacu i kaplicy, w której została pochowana. Rozbudowała też ratusz i dbała o mieszkańców Siedlec.

W czasie zaborów miasto stało się własnością rządową i znalazło się w granicach Królestwa Polskiego. Dopiero w okresie międzywojennym zaczęto poważniej interesować się historią miasta. W roku 1927 utworzono muzeum, z siedzibą w XVIII-wiecznym ratuszu zwieńczonym figurą Atlasa, zwanego przez siedlczan „Jackiem”. Po II wojnie światowej reaktywowano muzeum w 1967 roku w tym samym budynku. Muzeum funkcjonowało pod nazwą: Muzeum Ziemi Podlaskiej do 1975 roku i jako Muzeum Okręgowe - w latach 1975-1999. Obecne Muzeum Regionalne w Siedlcach posiada dwa oddziały. Są to Muzeum Pożarnictwa w Kotuniu oraz Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince. Zbiory własne to ponad 8000 eksponatów gromadzonych w działach: sztuki, historyczno-archeologicznym, fotografii archiwalnej i etnograficznym. Dział sztuki zajmuje się gromadzeniem malarstwa i grafiki. Profil kolekcji to pejzaż i portret XIX i XX wieku. Bardzo cenimy przekazane do naszych zasobów prace autorskie artystów związanych z Siedlcami; Małgorzaty Łady-Maciągowej (1881-1969), Michała Borucińskiego (1885-1976), sióstr Ireny (1901-1985) i Joanny (1902-1999) Karpińskich oraz Kazimierza Szwałowskiego (1917-2002).

Dział historyczny może poszczycić się największą w Polsce kolekcją części niemieckich rakiet V-2 a dział fotografii archiwalnej zbiorem szklanych negatywów z pracowni Adolfa Ganiewskiego (Gancwola) z przełomu XIX i XX wieku.

Wykopaliska archeologiczne pochodzą z prac prowadzonych na terenie byłego województwa siedleckiego, głównie w latach 80-tych XX wieku. Zbiór etnograficzny dotyczy kultury ludowej wschodniego Mazowsza, południowego Podlasia i północnej Lubelszczyzny.

Danuta Michalec

Siedlce. History of the town and museum.

The first mention of Siedlce dates back to the mid XV century.

In the next century - in the year 1547 - Siedlce became a town. Until the second part of the XVIII century it belonged to the family that had the "Rawa" coat of arms. Then it was taken over by the Czartoryski family of the "Pogoń" coat of arms. The Czartoryski family took care of the economic development of Siedlce hereditary estate, and the most ancient part of the town owes clear planning to the family.

The person who deserves a special credit for her work for the city was Duchess Aleksandra Ogińska (1730-1798) of the Czartoryski family, the founder of the new interior décor of the church, her own palace and chapel where she was buried. She also extended the town hall and took care of Siedlce dwellers.

During the partition period in Poland, Siedlce became a government city and the town was within the borders of the historical Polish Kingdom. It was only in the interwar period that the interest in the town's history grew. In the year 1927, a museum opened in the town hall dated back to the XVIII century. The building is crowned with Atlas statue called "Jacek" by Siedlce citizens. After World War II, in 1967, the museum was re-opened in the same building. The Museum's name until 1975 was the Museum of the Podlasie Region, and in the years 1975-1999 it changed its name to the District Museum. At present, the Siedlce Regional Museum has two branches: the Firefighters' Museum in Kotuń and the Museum of Martyrdom and Fight in Treblinka. The museum's collection comprises over 8000 exhibits gathered in the following divisions: art, history and ethnology, historical archive photography and ethnography. Paintings and engravings are collected in the art division. The profile of the collection is the portrait and landscape in the XIX and XX century. We much appreciate the collection of paintings by Małgorzata Łada-Maciągowa (1881-1969), Michał Boruciński (1885-1976), sisters Irena (1901-1985) and Joanna (1902-1999) Karpińska and Kazimierz Szwanowski (1917-2002) - artists connected with Siedlce.

The historical division prides itself on the biggest collection of parts of German V-2 rockets in Poland, and the historical photography division - on a collection of glass negatives from Adolf Ganiewski's (Gancwol) study from the turn of the XIX and XX centuries.

Archaeological collection comes from archaeological sites in the former Siedleckie Voivodeship that were carried out mainly in the 80s of the XX century. The ethnographic collection is mainly connected with the folk culture of the east Mazowsze, southern Podlasie and northern Lubelszczyzna Region.

Danuta Michalec

Zbiory działu sztuki

Zbiory działu sztuki Muzeum Regionalnego w Siedlcach liczą 5056 eksponatów. Dominuje w nich rysunek, grafika i malarstwo, ale są także rzeźby oraz rzemiosło artystyczne od XVII do XX wieku, z przewagą obiektów powstałych w wieku dwudziestym.

Specyfiką tych zbiorów są kolekcje autorskie. Zapoczątkowała je darem swojej twórczości Małgorzata Łada-Maciągowa. Następną hojną donatorką była Hanna Sołtan, która podarowała naszemu muzeum powojenną twórczość swego ojca – malarza Michała Borucińskiego. W roku 1982 siostry Irena i Joanna Karpińskie, mieszkające od czasów I wojny światowej w Siedlcach, zdecydowały się przekazać do muzeum 140 własnych monotypii. Ich gest powtórzył 10 lat później Kazimierz Szwainowski, grafik i malarz związany z regionem od lat 70-tych XX wieku. Po jego śmierci żona Waleria Lengvenyte – Szwainowska przekazała też prace artysty z ostatnich lat twórczości. Także w darze od Muzeum Narodowego w Warszawie, który siedleckie muzeum otrzymało w roku 1988, znalazły się dwie większe kolekcje malarskie: Jana Bohuszewicza i Kazimierza Pacewicza.

W latach 80-tych XX wieku muzeum wzbogaciło drogą zakupów swoje zbiory o prace artystów związanych z istniejącym ówczesnie województwem siedleckim. Powstała wtedy mała kolekcja twórczości Konstantego Laszczki i dwie większe: szkła artystycznego Henryka Albina Tomaszewskiego i grafik Kazimierza Wiszniewskiego.

Przy zakupach prac malarskich kierowano się ustalonym ówczesnie profilem zbioru: pejzaż i portret polski XIX i XX wieku. W związku z tym mamy obrazy malowane przez Stanisława Czajkowskiego, Stanisława Kamockiego, Michalinę Krzyżanowską, Witolda Rzegocińskiego. Jest w zbiorach pejzażowy rysunek Józefa Pankiewicza oraz sceny rodzajowe i portrety malowane przez Józefa Brodowskiego, Vlastimila Hoffmana, Kazimierza Sichulskiego i Franciszka Żmurko. Szereg ciekawych prac pejzażystów polskich dotarło do Siedlec we wspomnianym już darze z Muzeum Narodowego w Warszawie wraz z ciekawym zestawem grafiki dwudziestowiecznej.

W 1970 r. Międzyorganizacyjny Dom Kultury w Siedlcach przekazał do zbiorów muzealnych małą ale znaczącą kolekcję plastyki nowoczesnej, co spowodowało, że w ostatnich dziesięcioleciach XX wieku siedleckie muzeum starało się pozyskiwać także prace współczesnych artystów mieszkających w Siedlcach, bądź odwiedzających nasz region. Ta część kolekcji wydatnie została powiększona w 1990 roku, po przejęciu przez muzeum kolekcji malarstwa i grafiki siedleckiego Biura Wystaw Artystycznych.

Kolekcje autorskie

Małgorzata Łada-Maciągowa (1881-1969), malarka urodzona w Siedlcach przekazała w 1967 roku, powstałemu właśnie w tym roku Muzeum Ziemi Podlaskiej ponad 540 własnych prac. Wykształcenie artystyczne zdobyła na Wyższych Kursach dla Kobiet im. Adriana Baranieckiego w Krakowie oraz w paryskiej Akademii Julian.

Do najcenniejszych prac w jej kolekcji należą portrety rodzinne, akty kobiece, kartony z projektami witraży oraz pastele o tematyce pejzażowej i poświęcone zabytkom Krakowa. Bardzo cennym uzupełnieniem tej kolekcji są pamiątki rodzinne, które trafiły do naszego muzeum w 1970 roku po zinwentaryzowaniu jej mieszkania przez pracowników Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu. Ten przekaz oraz donacja Janiny Starosolskiej z Krakowa i zakupy muzealne spowodowały, że w chwili obecnej w zbiorach siedleckich jest ponad 620 prac malarki.

Michał Boruciński (1885-1976), malarz urodzony w Siedlcach. Studiował w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie, w której po przemianowaniu jej po II wojnie światowej na Akademię Sztuk Pięknych, był profesorem. W 1976 roku, córka artysty – Hanna Sołtan – ofiarowała do muzeum w Siedlcach pamiątki po ojcu i około 1700 jego prac. Wśród nich można wyróżnić kopie obrazów M. Bacciarellego, rysunki ruin Warszawy, pejzaże malowane w warszawskich Łazienkach, duży zbiór szkiców i rysunków przygotowawczych do obrazów dla kościoła w Kocku oraz interesujące portrety i martwe natury.

Kolekcja prac **Konstantego Laszczki** (1865-1956) - rzeźbiarza i ceramika- urodzonego w Makówcu Dużym koło Mińska Mazowieckiego, powstała głównie dzięki zakupom w salonach krakowskiej „Desy”. Liczy 12 prac artysty, w tym obok 7 rzeźb są też 4 kompozycje malarskie i jedna grafika. Warto dodać, że w 1980 roku muzeum wydało monografię artysty autorstwa Jadwigi Puciaty-Pawłowskiej.

Henryk Albin Tomaszewski (1906-1993), urodzony w Siedlcach rzeźbiarz i twórca nowoczesnego szkła unikatowego. W zbiorach muzeum mamy 53 szklane kompozycje pochodzące głównie z zakupów u ich autora. Wśród nich wyróżniają się piękne patery i kompozycje z bardzo cenionego w jego twórczości cyklu „Zima”.

Kazimierz Wiszniewski (1894-1960), urodzony w Warszawie grafik i malarz. W latach 1923-1941 mieszkał w Węgrowie. Z racji związków artysty z tym miastem leżącym w granicach ówczesnego województwa siedleckiego, postanowiono zgromadzić w Muzeum Okręgowym kolekcję jego grafik. Największą ich ilość kupiono od Hanny Wysockiej, kuzynki i ostatniej opiekunki niepełnosprawnego artysty, który uczył się w Instytucie Głuchoniemych w Warszawie a później w Szkole Sztuk Pięknych i Miejskiej Szkole Sztuk Zdobniczych w Warszawie oraz w prywatnej szkole Konrada

Krzyżanowskiego. W naszych zbiorach jest obecnie 140 jego prac; dominuje grafika, ale są też rysunki i projekty prac graficznych.

W marcu 1988 r. Muzeum Okręgowe w Siedlcach otrzymało w darze od Muzeum Narodowego w Warszawie 445 eksponatów, które wzbogaciły zbiory działu sztuki. Były wśród nich 73 grafiki dwudziestowieczne, 128 pejzaży różnych artystów polskich oraz kolekcje autorskie: 172 kompozycje Jana Bohuszewicza i 72 obrazy Kazimierza Pacewicza.

Jan Bohuszewicz (1878-1935), urodzony w Osowcu koło Mławy odbył studia artystyczne w Warszawie, a następnie przez Zakopane wyjechał do Włoch, gdzie tworzył wystawiając także w Polsce i we Francji. Do naszych zbiorów trafiły głównie pejzaże włoskie z elementami architektury miejskiej oraz kompozycje kwiatowe.

Kazimierz Pacewicz (1895-1974), urodzony w Prużanie na Grodzieńszczyźnie oficer Wojska Polskiego i malarz. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, a później wyjechał z grupą studentów Józefa Pankiewicza do Paryża, gdzie zastała go II wojna światowa, w czasie której przeniósł się już na stałe do Anglii. W kolekcji jego obrazów są pejzaże, portrety i sceny rodzajowe.

W darze grafiki dwudziestowiecznej przekazanej przez Muzeum Narodowe w Warszawie znalazły się prace między innymi: Edmunda Bartłomiejczyka, Wacława Borowskiego, Wiktorii Goryńskiej, Tadeusza Kulisiewicza, Tadeusza Makowskiego, Stanisława Ostoi-Chrostowskiego i Władysława Skoczylasa.

W grudniu 1970 roku Międzyorganizacyjny Dom Kultury w Siedlcach przekazał do zbiorów muzealnych ciekawy zestaw plastyki współczesnej. Dzięki temu w naszych zbiorach są tkaniny Magdaleny Abakanowicz, Anny Rohozińskiej, Kazimiery Gidaszewskiej i Jolanty Owidzkiej oraz obrazy Barbary Jonscher, Jacka Sempolińskiego, Jacka Sienickiego i Andrzeja Strumiły.

W 1990 r. zbiory siedleckiego muzeum powiększyły się o 259 obiektów przekazanych przez Biuro Wystaw Artystycznych w Siedlcach, które zlikwidowano w wyniku reorganizacji Centrum Kultury i Sztuki Województwa Siedleckiego w Siedlcach. Część zbiorów zgromadzonych w ciągu 15 lat istnienia siedleckiego BWA trafiła do muzeum. Przekazane przez BWA obiekty to obrazy, grafiki i rysunki współczesnych artystów plastyków. Ponad połowa to prace artystów związanych z obszarem dawnego województwa siedleckiego. Z kolekcji BWA do zbiorów muzeum trafiły obrazy: H. Budziszewskiej, M. Gardzińskiego, W. Grabowskiej, E. Ochnio, B. Rękawek, J. Siudzińskiego, A. Sołtysiuka, T. Szczurowskiej, M. Turka oraz grafiki, obrazy i rysunki H. Andraszek-Cholewki, K. Szwainowskiego i A. Wróblewskiego.

Pozostałą część tego przekazu stanowią obrazy i grafiki artystów

plastyków, głównie ze środowiska warszawskiego, którzy prezentowali swoje prace na organizowanych przez BWA w Siedlcach wystawach, lub byli zapraszani do udziału w dorocznych plenerach siedleckiego środowiska artystycznego, bądź uczestniczyli w Targach Sztuki organizowanych w Siedlcach przez Spółdzielnię „Plastyka” w Warszawie. Tą drogą znalazły się w zbiorach siedleckiego muzeum między innymi obrazy: M. Anto, S. Baja, K. Bieniek, I. Cwietkow, Z. Czai, S. Damskiego, A. Fałata, M. Falkiewicza, M. Gomulickiej, D. Grynczel, W. Kossowskiego, J. Lewandowskiego, E. Geno-Małkowskiego, J. Raczek oraz grafiki: S. Borysowskiego, J. Leśniaka, M. Majewskiego, K. Makowskiego, K. Płuciennika, Cz. Podgórskiego, R. Poziemskiego, R. Strenta, J. Stupa, A. Turka i innych malarzy i grafików.

Z regionem siedleckim przez wiele lat był związany artysta grafik i malarz **Kazimierz Szwainowski** (1917-2002). Urodzony na Litwie w polsko-litewskiej rodzinie, przybył do Polski w 1946 r. w ramach repatriacji. W krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych finalizował studia plastyczne rozpoczęte w Kownie i Wilnie. W ASP w Krakowie ukończył grafikę i malarstwo w 1950 r. Większość swego życia spędził na Mazowszu i Podlasiu, a ponad 20 lat żył i tworzył w Siedlcach. Uprawiał głównie grafikę, a jego ulubioną techniką był drzeworyt. W 1992 r. Kazimierz Szwainowski przekazał swój dorobek twórczy do siedleckiego muzeum. Choć grafiki i obrazy tego artysty znajdują się w zbiorach 30 instytucji w Polsce (muzea, biblioteki, szkoły) oraz w wielu muzeach i galeriach na świecie, a także w kolekcjach prywatnych w Polsce i za granicą, to Muzeum Regionalne w Siedlcach posiada największą kolekcję prac tego artysty. Autor osobiście przekazał ponad 1400 swoich prac. Po śmierci K. Szwainowskiego żona artysty Waleria Lengvenyte-Szwainowska przekazała jeszcze do kolekcji 360 grafik męża, które powstały po 1992r. Wcześniej, w 1980 r. muzeum zakupiło od artysty kilkadziesiąt prac graficznych. W ten sposób powstała kolekcja muzealna licząca ponad 1900 prac Kazimierza Szwainowskiego. W kolekcji znajdują się przede wszystkim grafiki - głównie drzeworyty i linoryty, ale są też obrazy olejne, akwarele i rysunki, choć stanowią zdecydowaną mniejszość. Bogata twórczość graficzna K. Szwainowskiego układa się w cykle graficzne. Wyraźnie można wyodrębnić cykl poświęcony zabytkowej architekturze. Najobszerniej przedstawił zabytkową architekturę Mazowsza i Podlasia. Artysta dokładnie spenetrował region w celu wykorzystania ciekawych obiektów. Przedstawił w grafice liczne wizerunki zabytkowych kościołów, kaplic, pałaców i dworów, pokazał również zwykłe wiejskie chałupy i zagrody, przydrożne kapliczki, karczmy, wiatraki i młyny wodne. Niektóre obiekty już dawno nie istnieją w polskim pejzażu, natomiast można je oglądać w graficznej interpretacji artysty. W kolekcji znajduje się również wiele portretów sławnych Polaków, cykl „Motywy ludowe” i obszerny zestaw grafik będących ilustracjami do utworów literackich m.in.: K. Przerwy-Tetmajera „Legendy skalnego Podhala”,

H. Sienkiewicza „Hania”, „Krzyżacy”, „Obrazek leśny”, „Pan Wołodyjowski”, „Potop”, „W pustyni i w puszczy”, „Za chlebem”, „Janko Muzykant”, „Stary sługa”, „Ta trzecia” i Wł. Reymonta „Chłopi” oraz B. Prusa „Lalka” i G. Morcinka „Wyrębany chodnik” oraz „Prawdziwa historia o zbójniku Ondraszku”. W kolekcji znajdują się karnety i karty okolicznościowe, a także ponad 50 ekslibrisów, które artysta wykonał dla różnych instytucji i osób prywatnych.

W zbiorach mamy również kolekcję monotypii **Ireny i Joanny Karpińskich**. Siostry Karpińskie, Irena (1901-1985) i Joanna (1902-1999) od I wojny światowej były związane z Siedlcami. Obie były absolwentkami Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, gdzie studiowały malarstwo monumentalne w pracowni profesora Ludomira Ślodzińskiego. Po ukończeniu studiów wróciły do Siedlec i pracowały w siedleckich szkołach jako nauczycielki przedmiotów plastycznych. Założyły również w Siedlcach Miejską Szkołę Malarstwa i Przemysłu Artystycznego (1944-1947). Choć szkoła funkcjonowała tylko trzy lata, to jednak miała duże znaczenie w procesie edukacji plastycznej, a wielu jej uczniów to znani i cenieni twórcy.

Obie siostry wiele czasu i energii poświęciły sprawom społecznym i pedagogicznym, to jednak nie zaniedbały własnej twórczości plastycznej. Zarówno Irena jak i Joanna upodobały sobie tę samą technikę plastyczną – monotypię. W tej technice wypowiadały się najchętniej.

W 1982 roku przekazały do muzeum w Siedlcach 140 monotypii barwnych własnego autorstwa. Ta niezwykle piękna kolekcja zawiera 110 monotypii Ireny Karpińskiej i 30 monotypii Joanny Karpińskiej.

W kompozycjach Ireny Karpińskiej motywem przewodnim jest człowiek, jego rola i miejsce w świecie. Te nie zawsze łatwe w odbiorze prace poruszają i prowokują do głębokiego myślenia i do refleksji. Opowiadają o wciąż aktualnych problemach człowieka i świata. Mówią o miłości i nienawiści, o radości i cierpieniu, o budowaniu rzeczy pięknych i wartościowych, ale i o zagładzie.

Zestaw 30 monotypii Joanny Karpińskiej to liryczne i nastrojowe martwe natury i bukiety oraz kompozycje poświęcone problematyce człowieka i przyrody: „Zmęczony śmiechem”, „Chory ptak” czy „Wiosna na hałdach”. Te z pozoru proste kompozycje zawierają wiele wątków ważnych, wciąż aktualnych, ponadczasowych.

Halina Budziszewska
Danuta Michalec

Galeria sztuki polskiej

Bogate zbiory Działu Sztuki, najbardziej rozbudowanego w całym Muzeum, skłaniają do podejmowania działań mających na celu systematyczną prezentację obiektów. Przy budowaniu koncepcji takiej prezentacji powstaje dylemat czy wyselekcjonować dzieła o najwyższej randze artystycznej i eksponować je w sposób stały, czy też przebudowywać ekspozycję drogą wymiany jednych obiektów na inne, bądź zmieniać koncepcję merytoryczną galerii na bazie posiadanych zbiorów. Praktyka wskazuje, że ten drugi typ działań, a więc modyfikacje i zmiany jest słuszniejszy, bowiem nie prowadzi do pewnego skostnienia nierozłącznie związanego ze stałą prezentacją tych samych obiektów. Wziąwszy pod uwagę fakt, że zbiory Działu Sztuki pozwalają wychodzić naprzeciw takim oczekiwaniom, wydaje się, że sukcesywne zmiany w „stałej” galerii sztuki polskiej są czymś ze wszech miar słusznym.

Ostatnia prezentacja w galerii bazowała na układzie chronologicznym. W pierwszej części zaprezentowano malarstwo utrzymane w konwencji dziewiętnastowiecznego realizmu. Pokazano tu zarówno portrety, na których postaci przedstawione są w sposób niemal uroczysty, artyści dokładnie odtwarzali anatomię głów oraz detale stroju. Podobnie dziewiętnastowieczni malarze operujący warsztatem realistycznym starali się wiernie odtworzyć obserwowany pejzaż a głównie jego uroki.

Druga sala została poświęcona okresowi Młodej Polski, a więc sztuce przełomu wieków XIX i XX. Miał wówczas miejsce niezwykle intensywny rozwój sztuk plastycznych. Pojawiła się secesja ze swymi bardzo charakterystycznymi środkami formalnymi, przede wszystkim falistą linią. Wielu artystów tworzyło w duchu symbolizmu i operując symbolami, metaforami i alegoriami przedstawiali różne tematy związane z charakterystyczną dla epoki refleksją nad otaczającą rzeczywistością, m.in. życiem i śmiercią. Spośród szeregu prac związanych z tym okresem będących w zbiorach Muzeum Regionalnego w Siedlcach trzeba wymienić przede wszystkim te, które zostały wykonane przez debiutującą wówczas Małgorzatę Ładę-Maciągową oraz Konstantego Laszczkę.

Kolejna chronologicznie epoka to 20-lecie międzywojenne. Przechowywane w naszych zbiorach obrazy z tego okresu można powiązać z nurtami preferującymi wartość koloru jako elementu budującego obraz. Kolor umożliwiał stworzenie określonego nastroju, klimatu, a nie tylko odwzorowanie układów barw istniejących w naturze. Niewątpliwie takie walory, a więc ekspresję wyrażoną kolorem, posiadają pejzaże Adama Rychtarskiego, Michaliny Krzyżanowskiej i Jana Bohuszewicza.

Największe możliwości prezentacji stwarzają zbiory związane z drugą połową XX wieku. Odnosi się to do różnych technik plastycznych – malarstwo, grafika, rysunek, sztuka użytkowa oraz różnych tendencji pojawiających się

wówczas w bogatej panoramie sztuki. Przechowywane w naszym Muzeum prace powstały w różnych ośrodkach, w tym również skupiającym od wielu lat grupę artystów plastyków, ośrodku siedleckim. Znaczna ilość oraz duża różnorodność obiektów powstałych po II wojnie światowej pozwala na sukcesywne prezentowanie ich w formie ekspozycji modyfikowanych bądź zmienianych pod względem koncepcji. Mogą to być wystawy prezentujące w sposób monograficzny twórczość poszczególnych autorów bądź różne tematy takie jak portret, pejzaż, sztuka abstrakcyjna itd.

Jerzy Korzeniewski

Kazimierz Szwainowski (1917-2002), Siedlce, Ratusz „Jacek”, 1970 r.,
papier, linoryt, 31,9 x 23 cm (MRS/S/3472)

Wystawy czasowe

Jednym z istotnych nurtów działalności muzealnej jest prezentowanie wystaw czasowych, które zazwyczaj organizowane są we współpracy z innymi placówkami. Tematyka tych wystaw jest różnorodna i obejmuje ekspozycje z zakresu sztuki, historii, literatury itp.

Wśród wystaw tego typu zorganizowanych przez siedleckie Muzeum w latach 2004-2005, dużym zainteresowaniem zwiedzających cieszyły się ekspozycje z zakresu sztuki, takie jak „Koń w malarstwie polskim”, 23.I-14.III. 2004 r., na której zaprezentowano malarstwo z różnych epok oraz akcesoria związane z hippiką, pracami rolnymi itp.

Inna wyróżniająca się ekspozycja w tym samym roku nosiła tytuł „Józef Brandt i polscy monachijszczy”, a zorganizowana była we współpracy z Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, 25.VI-31.X.2004 r. Zaprezentowano na niej wątki biograficzne J. Brandta, rekonstrukcję monachijskiej pracowni malarza oraz obrazy polskich artystów studiujących w Monachium.

Do wystaw o charakterze historycznym należała „Rzeczpospolita w czasach Jana III Sobieskiego”, 1.IV-8.V.2005 roku. Przygotowano ją we współpracy z Muzeum Regionalnym w Stalowej Woli, a można było na niej oglądać unikatowe dzieła sztuki ze zbiorów Lwowskiego Muzeum Historycznego uzupełnione obiektami z czołowych polskich placówek muzealnych.

W różnorodność tematyki wystaw czasowych wpisała się ekspozycja „Dwory i pałace regionu w grafice, malarstwie i fotografii”, 30.IV-30.V. 2004 r. Inspiracją do jej zorganizowania była sesja naukowa „Szlachta podlaska od połowy XIX wieku do III Rzeczypospolitej”. Na wystawie pokazano grafiki Kazimierza Szwainowskiego, obrazy różnych malarzy oraz fotografie autorstwa Sławomira Kordaczuka obrazujące stan zabytków architektury dworskiej i pałacowej południowego Podlasia, wschodniego Mazowsza i północnej Lubelszczyzny.

Z dziedziną literatury związana była wystawa „Dla pokrzepienia serc” przygotowana przez Barbarę Wachowicz, a poświęcona życiu i twórczości H. Sienkiewicza, 15.IX-20.XI.2005 r. Można było na niej oglądać bogaty zestaw fotogramów, przedmioty należące do pisarza, jego rękopisy oraz kostiumy z filmów zrealizowanych na podstawie powieści H. Sienkiewicza.

Wystawy czasowe, na których prezentowane są muzealia sprowadzane niekiedy z najodleglejszych zakątków kraju, uzupełniane są obiektami z naszego Muzeum, a różnorodność zbiorów siedleckiego Muzeum Regionalnego pozwala na wzbogacanie różnego typu ekspozycji.

Jerzy Korzeniewski

Archeologia

Dział archeologii powstał w 1967 r. i od samego początku zajmował się głównie gromadzeniem zbiorów poprzez badania interwencyjne, wykopaliska a następnie ich dokumentowaniem. Do chwili obecnej zgromadzono 156 eksponatów, w tym około 30 pochodzi z epoki kamienia, 21 z epoki brązu, 23 z epoki żelaza, kilka z późnego okresu rzymskiego i ponad 70 ze średniowiecza. Około 80 % eksponatów pozyskano drogą wykopalisk, a pozostałe drogą darów lub zakupów.

Wśród całego zespołu zbiorów archeologicznych na uwagę zasługuje grupa zabytków ze średniowiecza. Eksponaty pochodzą przede wszystkim z XIII-wiecznego cmentarzyska znalezione w Siedlcach u zbiegu dzisiejszych ulic Berka Joselewicza i Józefa Piłsudskiego oraz wykopalisk prowadzonych przy zamku w Liwie. Znalezione materiały zabytkowe związane są głównie ze strojem i zajęciem zmarłych ludzi. Są to m.in.: buty, kabłączki skroniowe, drewniane tłuczki, drewniane grzebienie dwustronne, wiosła, igły, gwoździe, dzbany, topory, noże, żarna kamienne, groty, żelazny naciąg kuszy oraz ostrogi. Do najcenniejszych znalezisk pochodzących z cmentarzyska należą niewątpliwie dwa czekany wczesnośredniowieczne, kabłączek skroniowy (kobiece ozdoba głowy, nazywana na opaskę podtrzymującą włosy) oraz fragment krzesiwka żelaznego. Znaleziska żelaznych czekanów bojowych na XIII-wiecznym cmentarzysku w Siedlcach oraz grotów włóczni i bełtów kusz na zamku w Liwie świadczą o tym, że nasi przodkowie nie tylko byli rolnikami i hodowcami, ale również byli wojownikami. Ponadto podczas badań wykopaliskowych prowadzonych na wzgórzu zamkowym w Liwie, odkryto bardzo dobrze zachowane fragmenty przedmiotów skórzanych, głównie obuwia, dzięki czemu wiemy, jak wyglądały średniowieczne ciżemki.

Dział posiada również inne ciekawe zbiory pochodzące z epok brązu i żelaza, tj. krzemienne groty, naczynia baniaste, misy, naczynia ceramiczne oraz popielnice z zawartością przepalonych kości. Od epoki brązu do wczesnego średniowiecza na obszarze dzisiejszych Siedlec oraz w najbliższej okolicy miasta dominował obrządek ciałopalny, czego wyrazem są znaleziska urn pogrzebowych oraz tzw. grobów jamowych. W grobach można było znaleźć ozdoby, broń, narzędzia, przybory kosmetyczne, czyli wszystko to, co mogło przydać się zmarłemu tam, gdzie według wierzeń udawał się po śmierci.

Najstarszą epokę kamienia reprezentują narzędzia krzemienne i kamienne. Najczęściej spotykaną kategorią zabytków z tego okresu są różnego kształtu siekierki i toporki. Oprócz siekier i toporków sporą grupę znalezisk stanowią różnego kształtu motyki, dłuta, odłupki, ostrza, wióry i drapacze krzemienne.

Aby przybliżyć mieszkańcom Siedlec i okolic najdawniejszą, często nieznaną historię regionu, postanowiliśmy zorganizować stałą ekspozycję

pt. „Od siekierki do ciżemki”.

Wysoczyzna Siedlecka stanowi obszar niezwykle interesujący z archeologicznego punktu widzenia. Ziemie te w zamierzczłej przeszłości obejmowały wielorakie wpływy kulturowo-etniczne, przemieszczenia osadnictwa, zmiany w jego strukturze i związkach z innymi centrami kulturowymi.

Najwcześniejsze ślady osadnictwa prądziejowego odkrytego w okolicach Siedlec datowane są na schyłek starszej epoki kamienia, tj. na około 10-8 tys. lat p.n.e. Wtedy to na suchych, piaszczystych wydmach zlokalizowanych na południe od Siedlec, założyły swoje obozowiska niewielkie grupy łowców paleolitycznych. Jedynymi śladami ich obecności są zgubione lub porzucone narzędzia krzemienne. Z terenu samych Siedlec, z okolic ulicy Kolejowej, pochodzi znalezisko prymitywnie obrobionego zgrzebla krzemienego - narzędzia służącego do różnego rodzaju prac związanych ze zdobywaniem i przetwarzaniem żywności oraz wytwórczością przedmiotów codziennego użytku.

W okresie poprzedzającym powstanie i rozwój gospodarki rolniczej, w najbliższej okolicy Siedlec, przebywały luźne grupy ludności epoki mezolitu, tj. okresu przejściowego między starszą i młodszą epoką kamienia (od ok. 8 000 p.n.e. do 4 600 p.n.e.). Byli to mieszkańcy lasów trudniący się łowiectwem i zbieractwem, posługujący się narzędziami i bronią wykonanymi z drewna, kości, rogu oraz z niewielkich odłupków krzemiennych, z uwagi na ich rozmiary zwanych mikrolitami.

Jednym z najdonioślejszych wynalazków młodszej epoki kamienia jest, obok wprowadzenia upraw i hodowli, wytwórczość ceramiki. Jej fragmenty jak i blisko 2 500 narzędzi i odłupków krzemiennych odkryto na wydmyowym stanowisku w Sabince. Pojedyncze znaleziska siekierek i toporków kamiennych najczęściej znaczą trasy wędrówek pasterskich plemion kultury amfor kulistych i kultury ceramiki sznurowej.

Rozpowszechnienie się nowego surowca do produkcji narzędzi rozpoczęło także nowy rozdział w dziejach ludzkości - epokę metali. Ziemia siedlecka we wczesnej fazie tej epoki zasiedlona została przez plemiona kultury trzcinieckiej, które najprawdopodobniej przybyły tu z obszaru Lubelszczyzny. Ludność tej kultury zamieszkiwała tak osady stałe jak i niewielkie obozowiska. W III okresie epoki brązu w okolicach Siedlec powstają pierwsze osady kultury łużyckiej - tej samej, która stworzyła Biskupin. Ślady pobytu ludności tej kultury odnaleziono w Stoku Lackim i Chodowie.

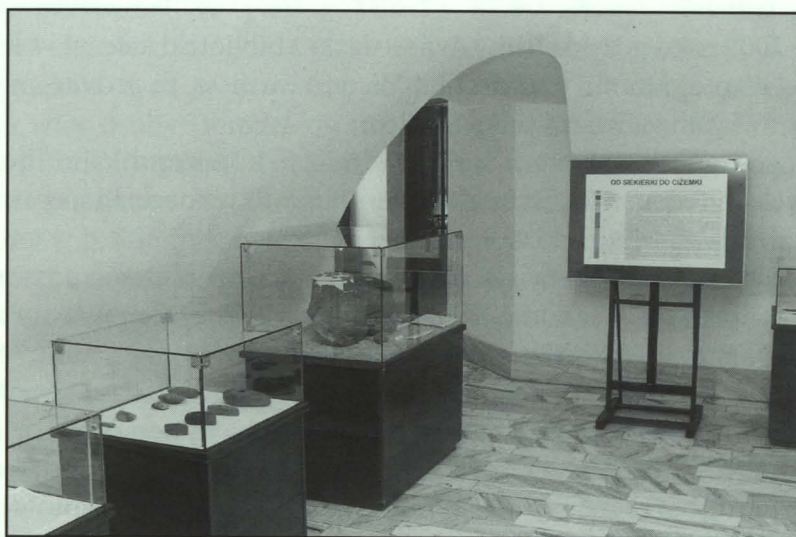
Ciągłość osadniczą Siedlce zachowują dopiero od IX w., ponieważ tak datowane są najwcześniejsze znaleziska średniowiecze z terenu miasta - osady odkryte przy pałacu Ogińskich oraz na terenie ogródków działkowych na siedleckich błoniach.

Wystawa zlokalizowana jest w sali rotundowej. Została podzielona na

trzy tematy: „Narzędzia i broń epoki kamienia”, „Kiedy słońce było bogiem - zwyczaje pogrzebowe w pradziejach” oraz „Życie codzienne w średniowieczu”. Na wystawie zobaczyć można wyłącznie eksponaty znajdujące się w zbiorach Muzeum Regionalnego w Siedlcach. Ekspozycja powstała przy współpracy z Delegaturą w Siedlcach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Autorką scenariusza jest Agnieszka Martyniuk-Drobysz a realizatorem wystawy archeolog Jacek Myrcha. Wystawa powiązana jest z ekspozycją historyczną „Siedlce 1448-2000”, na której można zobaczyć dalszą część historii regionu i miasta.

W najbliższym czasie planujemy ekspozycję stałą o dziejach miasta uzupełnić zbiorem numizmatów.

Krzysztof Cabaj

Frgment wystawy archeologicznej „Od siekierki do ciżemki”

Toporek kamienny, neolit
(MRS/A/21).

Krzemienne groty strzał,
wczesna epoka brązu
(MRS/A/32, MRS/A/34).

Zbiory historyczne

Największą uwagę pracownicy muzeum zwracają na przedmioty związane z historią Siedlec i najbliższego regionu. Wśród ciekawostek tego zbioru można wyróżnić eksponaty, które są rzadkością w skali kraju lub dotyczą symboliki najwyższej rangi. Możemy więc szczerzyć się posiadaniem jednego z lepiej zachowanych w Polsce ciężkich karabinów maszynowych Browning wz. 30, sztandaru jednego z oddziałów Armii Krajowej i sztandaru pracowników poczty. Z militariów ciekawszymi eksponatami są przedmioty pochodzące z pól bitewnych powstania listopadowego, styczniowego i z września 1939 r. a dotyczące najbliższego regionu. Do tej grupy należy zaliczyć również odznaki pamiątkowe pułków Wojska Polskiego dwudziestolecia międzywojennego, dalmierz artyleryjski, siodło dowódcy 9 Dywizji Piechoty gen. Franciszka Sikorskiego wykonane w siedleckim zakładzie.

W 2005 roku pozyskaliśmy dwie książki z biblioteki księżnej Aleksandry Ogińskiej, z autografami właścicielki. W tej chwili są to jedyne oryginalne eksponaty związane z właścicielką Siedlec.

Z pogranicza biżuterii są przedmioty z wizerunkami bohaterów narodowych - Tadeusza Kościuszki i gen. Jana Skrzyneckiego oraz plakietę siedleckiego Klubu Motocyklowego „Gryf”.

Każde muzeum stara się dysponować jakimś „hitem” pozwalającym zapewnić frekwencję. Wiadomo, że na Zamku w Pszczynie możemy zwiedzić gabinet miniatur, do Płocka udamy się obejrzeć secesję, a do Muzeum Regionalnego w Łukowie - amonity jurajskie. Jeśli ktoś będzie chciał poznać najbogatszą w Polsce kolekcję części rakiet V-2, to powinien odwiedzić nas.

Rakiety balistyczne V-2 znane są jako jedna z form broni odwetowych III Rzeszy. Po zbombardowaniu 17/18.VIII.1943 r. przez aliantów ośrodka rakietowego Peenemünde, Niemcy przenieśli produkcję do podziemnej fabryki Mittelwerke w górach Harzu, a poligon startów urządzono na terenie obozu wojskowego SS „Heidelager” Pustków koło Mielca. Stąd wystrzeliwano broń na teren nadbużańskiego Podlasia. Celem był prostokąt o narożach Sarnaki – Siemiatycze – Drohiczyn – Mężenin, zwany przez Niemców „Neue Waffe”. Siedlecka kolekcja składa się wyłącznie ze szczątków zebranych w rejonie wybuchów, jakie miały miejsce wiosną 1944 r., pół roku przed użyciem broni na polu walki. Kierunek tych strzelań jest znany w literaturze światowej pod nazwą Sarnaki, ale jedna z rakiet wybuchła także nad łąkami położonymi na wschód od Siedlec. Z tego konkretnego egzemplarza broni dysponujemy tacami grawerowanymi, wykonanymi przez kowala z blachy aluminiowej ze zbiornika rakiety.

Sławomir Kordaczuk

Zbiór fotografii archiwalnej

Składa się z ponad 1400 obiektów działu podstawowego. Są to oryginały w postaci szklanych i papierowych pozytywów oraz 935 szklanych negatywów z pracowni Adolfa Ganiewskiego (Gancwola). Jest to jedyny w regionie zakład fotograficzny tak bogato reprezentowany i jest unikalny nie ze względu na ilość, lecz na bogactwo zachowanych obrazów, tak pod względem chronologicznym jak i geograficznym. Fotograf ten uwiecznił motywy z różnych miejscowości położonych na terenie dawnej guberni siedleckiej.

Negatywy zostały przekazane do muzeum bez żadnych informacji kogo, czy co przedstawiają. Przez ponad 20 lat były sukcesywnie „ożywiane” z pomocą starszych osób, które niegdyś fotografowały się u A. Ganiewskiego, lub zapamiętały twarze swych nieżyjących już znajomych. Mieliśmy przypadek, że pani z Mińska Białoruskiego również odnalazła portrety swojej rodziny.

Kolekcja tych negatywów obejmuje czas od około 1895 do 1939 roku. Tak więc osoby sfotografowane należą już do pokolenia, które odeszło, a identyfikację możemy obecnie opierać na dawnych, ilustrowanych zdjęciami publikacjach. Co pewien czas zdarzają się nowe odkrycia. Spotykamy w prasie przedwojennej zdjęcia wykonane z negatywów będących w zbiorach Muzeum Regionalnego w Siedlcach.

Uzupełnieniem kolekcji negatywów są pozytywy szklane i na papierze, czyli odbitki. Obejmują okres zaborów, wojen światowych i polsko-bolszewickiej, dwudziestolecia międzywojennego, lat czterdziestych oraz pięćdziesiątych XX w. Pochodzą one z różnych zakładów całej Polski, ale najbardziej cieszą nas te wykonane w pracowniach siedleckich, np. „Moderne”, „B. Sadowski”, „Victoria”, „S. Rozowski”, „Witalis Ciołek Siekierka”, „H. Bienkowicz”. Ich wielość świadczy o bogactwie oferty w czasach, gdy fotografia nie była dostępna jak obecnie dla wszystkich.

Ważnym czynnikiem w utrwalaniu wizerunku dawnych Siedlec i regionu było drukowanie pocztówek. Zamawiali je w drukarni sami fotografowie z własnych negatywów, najbardziej znani z nich to Adolf Ganiewski (Gancwol) i Bolesław Sadowski. Wytwórcami pocztówek byli też właściciele księgarni lub składów papieru, np. Jadwiga Brodzińska, Maria Domańska czy H. Celnik.

Szczycimy się tym, że w Siedlcach bywały ważne osobistości, prezydent RP profesor Ignacy Mościcki, premier Sławoj-Składkowski, marszałek Sejmu RP Maciej Rataj, premier Wincenty Witos. Dzięki fotografiom mamy dokumentację tych wizyt lub wiemy, gdzie takowe zdjęcia zostały opublikowane. Z kilku wizyt w Siedlcach marszałka Józefa Piłsudskiego mamy zdjęcia z powitania na dworcu kolejowym

w 1919 r. i wręczenia sztandaru 22 pułkowi piechoty w 1922 r.

Poza sławami w skali kraju, dzięki fotografiom poznaliśmy wizerunki osób tu mieszkających i mających wpływ na historię i kształt miasta. Cennym zestawem są również zdjęcia przedstawiające obiekty architektoniczne, jakie znikły z pejzażu miasta w wyniku działań wojennych. Do rarytasów należy zaliczyć fotografie wykonane w niezwykle trudnych warunkach frontowych wojny polsko bolszewickiej w latach 1918-1921. Tu trzeba pamiętać o tym, że fotograf musiał mieć całe laboratorium ze sobą, tym większa chwała tym, którzy zostawili dokument tamtych dni.

Odzwierciedleniem możliwości ówczesnej chemii, kunsztu intrologatorskiego oraz mody jest zestaw fotografii formatu wizytowego i gabinetowego. Każdy kartonik zawiera ozdobną winietę zakładu z adresem i zapewnieniem, że bez względu na pogodę zdjęcia są zawsze ładne i negatywy są przechowywane dla potrzeb wykonania odbitek również później.

Kolekcja zdjęć archiwalnych ciągle się powiększa. W 2005 roku pozyskaliśmy m.in. zdjęcia A. Ganiewskiego (Gancwola) sprzed I wojny światowej i rzadkie 9 pułku saperów z Brześcia nad Bugiem.

Dysponujemy już 780 reprodukcjami zdjęć ze zbiorów prywatnych, uzupełniających ciągłość historyczną zbioru lub wypełniających luki w poszczególnych tematach. Cenny jest np. zestaw ilustrujący rozbiórkę XVIII-wiecznej dzwonnicy nadulicznej, dokonanej przez wojska niemieckie w maju 1941 r. Zdjęcia prezentują fazy rozbiórki zabytku i odsłaniają konstrukcję obiektu.

Oprócz wytworów zakładów fotograficznych, w muzeum gromadzone są przedmioty pozwalające na odtworzenie w przyszłości dawnej pracowni fotograficznej. Mamy studyjny aparat fotograficzny, opakowania po negatywach. W 2005 roku zakupione zostały meble z wyposażenia zakładu A. Ganiewskiego (Gancwola), które są na wykonanych przez niego zdjęciach przed II wojną światową.

Osobną grupę w tym dziale stanowią dokumenty personalne z lat II wojny światowej i tuż powojennych. Jest ich ponad 1200. Większość jest zaopatrzona w portrety ich nieżyjących już właścicieli, pochodzących z powiatu siedleckiego. Kolekcja jest kopalnią wiedzy dla historyków, socjologów, badaczy życia gospodarczego czy nawet ówczesnej mody, tak w ubiorze jak i fryzurze. Dokumenty stanowią świadectwo istnienia zapomnianych już zawodów i profesji: strycharz, biuralista, prasowaczka, buchalter, gotowacz laku, szofer, kołdziarka. Są świadectwa nieznamości pisma w postaci podpisów trzema krzyżykami, a także dokumenty osób znanych w Siedlcach, repatriantów. Wpisy świadczą też o rozwoju miast, które wchłonęły jako swe dzielnice, istniejące niegdyś odrębne miejscowości.

Opisany zbiór muzealny jest na tyle znaczący na mapie archiwalnej Siedlec, że należy go uznać za centrum ikonograficzne ilustrujące dzieje miasta.

Sławomir Kordaczuk

Ochotnicy wojny polsko - bolszewickiej, Siedlce 1919 r. Stoi Antoni Wyrzykowski z odznaką pamiątkową Dywizji Podlaskiej na piersi (MRS/F/1371).

Msza polowa podczas otwarcia kopca Józefa Piłsudskiego w Majówce - Zawadach 15.V.1938 r. (MRS/F/1378).

Numizmaty

Tradycję gromadzenia zbiorów numizmatycznych zapoczątkowano w Siedlcach w 1926 roku, gdy utworzono muzeum w wieży starego ratusza. Wspomina się, że wśród ówczesnych eksponatów był zbiór starych monet. Początkowo numizmaty napływały w sposób przypadkowy, a od lat 70-tych pozyskano pokaźną ich część - wydobyte w trakcie badań archeologicznych w Siedlcach. Skarb z Golic pozyskano w formie zakupu, podobnie skarb z Siedlec z 1975 roku. Zestaw monet monet obcych XVII-wiecznych pozyskano z Węgrowa w formie przekazu. W latach 90-tych, dzięki Siedleckiemu Klubowi Kolekcjonerów powiększyła się kolekcja monet polskich i obcych XIX-wiecznych i z początków XX wieku. Oprócz monet są banknoty i medale okolicznościowe.

Najstarszymi numizmatami w zbiorach Muzeum są starożytne denary rzymskie bite w Rzymie między 117 a 191 r. n.e. Widnieją na nich przedstawienia czterech cesarzy rzymskich (Antonina Piusa, Kommodusa, Hadriana i Marka Aureliusza) i dwóch żon cesarskich (Faustyny I i Lucilly). Średniowiecze reprezentują srebrne dirhemy arabskie z IX i X wieku wybite w Taszkencie oraz srebrny szeląg Zakonu Krzyżackiego z okresu 1376-1413.

Rodzime najstarsze w kolekcji monety pochodzą z 1592 roku, są to szelągi koronne Zygmunta III Wazy a także orty gdańskie i koronne. Czasy Jana Kazimierza i Jana III Sobieskiego reprezentują liczne szelągi, orty i tymfy. Wśród obcych XVII - wiecznych numizmatów interesująco przedstawia się denar króla Węgier Macieja II z 1611 roku, a także szwedzkie monety okupacyjne królowej Krystyny, Karola X Gustawa, Karola XI i Gustawa Adolfa. Są także monety lenne, ort pruski Fryderyka Wilhelma z 1685 roku oraz szóstak lenny Kurlandii Fryderyka Kazimierza z 1694 roku.

Czasy późniejsze dokumentują w zbiorach monety: saskiej dynastii na polskim tronie, ostatniego króla Stanisława Augusta, Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego. Wśród nich w zbiorach znajduje się pojedynczy egzemplarz szóstaka kościuszkowskiego z 1794 roku. Poważną część stanowią numizmaty państw zaborczych zwłaszcza Rosji i Prus. Z tego okresu w zbiorach znajdują się m.in. 4 grosze porozbiorowe dla Prus Fryderyka Wilhelma z 1797 roku oraz srebrne ruble rosyjskie, w tym z podobizną Katarzyny II z 1782 roku. Poza tym kolekcja zawiera niemieckie i austro-węgierskie monety, banknoty z trzeciej ćwierci XIX wieku i I wojny światowej oraz monety i banknoty II Rzeczypospolitej.

Obecnie zbiory numizmatyczne liczą 708 numizmatów, 658 monet i banknotów oraz 51 medali. Są one spuścizną naszej cywilizacji poczynając od czasów starożytnych, przez średniowiecze, nowożytność do czasów współczesnych.

Mariusz Krasuski

Etnografia

Zbiory etnograficzne to ponad tysiąc obiektów, świadectw kultury materialnej wsi z okolicy Siedlec. Należą do nich tkaniny, ubiory, rzeźby, wycinanki, instrumenty muzyczne, sprzęty gospodarskie, ceramika, meble, tworzące kolekcje i otwierające kolekcje, pochodzące ze wsi chłopskich i drobnoszlacheckich. Po dziesięcioleciu intensywnego gromadzenia zbiorów etnograficznych w latach siedemdziesiątych, nastąpiła ponad dwudziestoletnia przerwa. Zgodnie z ówczesną polityką kulturalną województwa siedleckiego, władze postanowiły, że rolę tę przejmie Muzeum Regionalne w Łukowie (obecnie w województwie lubelskim) i tam kierowano wszelkie środki przeznaczone na powiększanie zasobów muzealnych, pochodzących z południowego Podlasia i wschodniego Mazowsza. Starania o uzupełnienie zbiorów wznowiono w 2001 roku.

Największą kolekcję tworzą tkaniny powstałe w pierwszej i drugiej połowie XX wieku, wykonane na krosnach tkackich. Najstarsze i zasługujące na szczególną uwagę to lniane i lniano-wełniane dywany oraz lniane płachty i derki. Wzornictwo i kolory tych przykryć łóżek to typowe dla okolic Siedlec pasiaki, kraciaki i dwubarwne wzory kostkowe w szlachetnych stonowanych barwach, doskonale technicznie i artystycznie, poświadczające wielopokoleniową praktykę tkacką kobiet z podsieleckich wsi.

Zbiory ilustrują także wiele innych przykładów tradycji tkackich, w ubiorach z tkanin wykonanych na krosnach: charakterystyczne gurowe spódnice w kratę i fartuchy w paseczki – o kroju wzorowanym na modzie miejskiej z początku XX wieku, bogaty zbiór obrusów lnianych i bawełnianych, ozdobionych wzorami tkackimi, koronkami i haftami, lniane ręczniki a także kraciaste i jednobarwne tkaniny pościelowe.

Rzeźby ludowe. Do najcenniejszych należą trzy figury Chrystusa z II połowy XIX wieku, pochodzące z okolic Siedlec: dwa przedstawienia Chrystusa Ukrzyżowanego i Chrystus Król. Pozostałe, to prace współczesne z lat siedemdziesiątych 20. w., kilku najwybitniejszych autorów: Edmunda Martyniuka z Chłopkowa, Józefa Kozieła z Ruchny, Henryka Adamczyka z Podezdroju, Heleny Kielak ze Żdźar, Krzysztofa Grodzickiego z Wólki Świątkowej i Zdzisława Nasiłowskiego z Domanic. Rzeźby te to głównie przedstawienia wiejskich wątków obyczajowych - nostalgiczne odwołania do przeszłości: zajęcia kobiet i mężczyzn, scenki obyczajowe, charakterystyczne typy ludzi. Wśród nich wyróżniają się oryginalnością prace E. Martyniuka.

Kolekcja wycinanek to prace z okolic Otwocka i Garwolina powstałe w latach siedemdziesiątych XX w. Te wykonane najwcześniej, przez już wówczas sędziwe kobiety, wyróżnia tradycyjna forma, kolorystyka i motywy zdobnicze. Są dobrymi przykładami twórczości ludowej, powstałej na muzealne zamówienie, wykonanej przez osoby, które w młodości tworzyły

na własne potrzeby – do ozdoby wnętrza mieszkalnego. W kolekcji znajdują się typowe, powszechne w pierwszej połowie XX wieku: gwiazdy, koła, lalki, koguty i drzewka. Oprócz tradycyjnych, w zbiorach są prace młodsze pokolenia wycinankarek.

Zbiór sprzętów gospodarskich jest niewielki, ale reprezentatywny. Są to narzędzia gospodarskie związane z uprawą roli, przechowywaniem produktów rolnych, przygotowaniem i przechowywaniem pokarmów. Osobną grupę stanowią sprzęty używane do obróbki włókien lnu i wełny i wykonania tkanin.

Zaciekawić może także mały, ale reprezentatywny zbiór instrumentów muzycznych, używanych przez wiejskich muzykantów w pierwszej połowie XX w. Na szczególną uwagę zasługuje jeden z pierwszych typów polskiej harmonii, zwany „dziesiątką” lub „wiedenką”.

W muzeum dwie sale przeznaczono na stałe ekspozycje o charakterze dydaktycznym:

- ☞ „Izba mazowiecko-podlaska” – dom chłopski, I poł. XX w., kultura materialna regionów otaczających Siedlcę, od 2001 roku, kolejne aranżacje: „Podsiedlecka wieś” – 2001-2003, „Izba kołbielska” – 2003-2004, „Izba łukowska” – 2005,
- ☞ „W szlacheckim zaścianku, druga izba”, XIX/XX w., kultura materialna i tradycje drobnej szlachty z okolic Siedlec.

Wanda Księżopolska

„Izba kołbielska – Boże Narodzenie” – wystroj izby wiejskiej, I poł. XX w., coroczna modyfikacja wystawy stałej, zbiory własne, luty 2003 – styczeń 2004

Biblioteka Muzeum Regionalnego w Siedlcach

W ratuszowej wieży mieści się Biblioteka Muzeum Regionalnego w Siedlcach. Zadaniem jej jest:

- gromadzenie, przechowywanie i konserwacja materiałów bibliotecznych, takich jak: książki, czasopisma, kartografia, rękopisy, nagrania dźwięku i obrazu, dokumenty życia społecznego,
- opracowywanie zgromadzonych zbiorów,
- udostępnianie materiałów bibliotecznych, udzielanie pomocy w ich wykorzystaniu oraz informowanie o zawartości zbiorów.

Biblioteka rozwinęła różne formy gromadzenia i wzbogacania księgozbioru: zakupy w księgarniach i antykwariatach, darowizny i przekazy od społeczeństwa, wymiana międzymuzealna, zakupy z ofert i katalogów. Wszystkie te drogi prowadzą do jednego celu: wzbogacenie księgozbioru o pozycje wartościowe, ciekawe i potrzebne. Księgozbiór liczy ok. 4200 woluminów. Są to opracowania naukowe, fachowe i dokumentalne z zakresu: archeologii, etnografii, historii, sztuki i przyrody, a także z wiedzy ogólnej: słowniki, encyklopedie, leksykony, informatory i przewodniki.

W większości są to książki wydawane współcześnie, ale biblioteka posiada również w swoich zbiorach starodruk „Prawa, konstytucje y przywileje Królestwa Polskiego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, y wszystkich Prowincyjy należących...” wydany w 1784 r., a także „Encyklopedię Powszechną” S. Orgelbranda wydaną w 1883 r., „Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich” (t. 1-15), „Encyklopedię staropolską” Z. Glogera, oraz wiele tomów „Dzieł wszystkich” Oskara Kolberga.

Posiadamy znaczną część zeszytów „Polskiego Słownika Biograficznego” wydanych przez Instytut Historii PAN; sukcesywnie nabywane są kolejne aktualnie ukazujące się.

Znaczną część księgozbioru stanowią publikacje z zakresu sztuki powszechnej i polskiej, architektury, malarstwa, grafiki i rysunku, rzeźby i rzemiosła artystycznego. Ponad 200 tytułów publikacji z tej dziedziny, wraz z powojennym dorobkiem artystycznym przekazała do naszego Muzeum Hanna Sołtan – córka Michała Borucińskiego, profesora ASP w Warszawie, z pochodzenia siedlczanina.

Biblioteka gromadzi także czasopisma naukowe, które uzupełniają wiedzę zawartą w drukach zwartych. Należy wymienić takie tytuły jak: „Etnografia Polska”, „Polska Sztuka Ludowa - Konteksty”, „Literatura Ludowa”, „Spotkania z Zabytkami”, „Art. & Bussines”, „Biuletyn Historii Sztuki”, „Muzealnictwo”, „Genealogia”, „Mars” i inne. Prenumerujemy i przechowujemy gazety regionalne takie jak: „Tygodnik Siedlecki”, „Podlaskie Echo Katolickie”, „Życie Siedleckie” oraz „Kurier Siedlecki”.

Oddzielną część zbiorów stanowią wydawnictwa innych muzeów otrzymywane drogą wymiany międzymuzealnej. Są to katalogi wystaw, informatory i przewodniki. Obok zbiorów książek i czasopism biblioteka prowadzi dział zbiorów specjalnych, są to slajdy, kasety magnetofonowe i video.

Zapraszamy na projekcje (techniką video) filmów takich jak: „Ekspozycja stała” – film o sławnych siedlczanach, „Nadbużański Park Krajobrazowy”, „Nim zgasło słońce” – film o Treblince, „Było, minęło...” – film o żydowskim obyczaju religijnym w Polsce, „Epoki i style w sztuce polskiej”, „Gancwol – fotograf” i wiele innych.

W dziale zbiorów specjalnych, na kasetach wideo i magnetofonowych, przechowywana jest dokumentacja działalności Muzeum. Można oddać się wspomnieniom oglądając wernisaże, uroczystości i spotkania, które odbyły się w Muzeum lub też można jeszcze raz posłuchać wykładu, który miał u nas miejsce.

Na naszą szczególną uwagę zasługują publikacje o tematyce regionalnej. Posiadamy w swoich zbiorach materiały wydawane przez regionalne instytucje i wydawnictwa. Biblioteka nabywa i przechowuje rękopisy i maszynopisy, zawierające wspomnienia z różnych okresów naszej historii. Zapoznać się można z wydawnictwami Akademii Podlaskiej. Posiadamy wszystkie dotychczas wydane zeszyty „Prac Archiwalno-Konserwatorskich”, „Szkiców Podlaskich” oraz inne publikacje o tematyce regionalnej.

Ze zbiorów biblioteki można korzystać tylko na miejscu.

Aniela Szkodzińska

Nagrody, odznaczenia, wyróżnienia

1. Złota Odznaka Honorowa Polskiego Związku Filatelistów nadana Muzeum przez Zarząd Główny Polskiego Związku Filatelistów w 1995 roku.
2. Odznaka Oddziału Partyzanckiego „Zenona” 34 pp 9 Podlaskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej nadana Muzeum w dowód uznania za aktywną współpracę przez Stowarzyszenie Polskich Kombatantów w Kraju w 1996 roku.
3. Dyplomy uznania dla muzeum i autora Sławomira Kordaczuka za scenariusz wystawy „Spod znaku orła. 1830-1945” w „Ogólnopolskim konkursie na najciekawsze wydarzenie muzealne roku 1993”.
4. Wyróżnienia w Konkursie na pracę o Mazowszu i Podlasiu '96 Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta przy Mazowieckim Towarzystwie Kultury przyznane muzeum i Sławomirowi Kordaczukowi za katalog wystawy „Spod znaku orła. Armia Krajowa”.
5. Dyplomy uznania przyznane muzeum i Sławomirowi Kordaczukowi autorowi katalogu wystawy „Spod znaku orła. Czas walki, czas nadziei.” przyznane przez Jury Mazowieckiego Konkursu Wydawniczego im. Profesora Aleksandra Gieysztora za 1997 rok, organizowanego przez Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. S. Herbsta.
6. Nagroda dla Danuty Michalec i dyplom dla muzeum w Konkursie im. Prof. Aleksandra Gieysztora Na Najlepsze Masoviana 2000 w kategorii edycja źródeł, katalogi, opracowania bibliograficzne za książkę „Aleksandra Ogińska i Jej czasy”.
7. Dyplom dla Wandy Księżopolskiej za niezwykle oddanie i wielki wkład pracy w utrzymanie ludowej tradycji i pielęgnowanie rodzimej kultury nadany przez Sejmową Komisję Kultury i Środków Przekazu w 2001 roku.
8. Dyplomy dla muzeum i Sławomira Kordaczuka w Konkursie im. Aleksandra Gieysztora Na Najlepsze Masoviana 2001/2002 w kategorii – wydawnictwa źródłowe, bibliografie, katalogi za pracę Katalog wystawy z cyklu 100 spotkań z historią – „Za drutami Europy”.
9. Dyplomy dla autora i Muzeum Regionalnego w Siedlcach za wydanie książki Edwarda Kopówki „Treblinka. Nigdy więcej” przyznany w Konkursie im. Aleksandra Gieysztora Na Najlepsze Masoviana 2002/2003.
10. Medal Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego nadany Muzeum w 2003 roku za pomoc i współpracę.
11. Dyplom dla Dyrektora Andrzeja Matuszewicza za aktywne uczestnictwo w imprezach VI Festiwalu Nauki i Sztuki w Siedlcach w dniach 14-17.X. 2004 r.

Bibliografia o Muzeum – wybór

1. Grzegorek Leopold: Siedleckie znalezisko starych fotografii. [W:] Zeszyty metodyczne: Vademecum działacza kultury, Siedlce 1981, nr 3, s. 116–132.
2. Daniluk Edyta: „Pod samym nosem Jacka”. [W:] Podlaskie Echo Katolickie, 2005, nr 45, s. 1, 12.
3. Kopówka Edward: Treblinka. Nigdy więcej. Siedlce 2002, s.138.
4. Korzeniewski Tomasz: Ratusz w Siedlcach. [W:] Rocznik Mazowiecki, Warszawa 1970, Tom 3, s. 283–302.
5. Kozaczyńska Beata: Dzieje walk o wyzwolenie narodowe i społeczne w działalności wystawienniczej Muzeum Regionalnego w Siedlcach (1974–1994). [W:] Niepodległość i Pamięć, Warszawa 2004, nr 20, s. 245–254.
6. Kozaczyńska Beata: Popularyzowanie historii i zabytków architektury i budownictwa regionu siedleckiego w działalności wystawienniczej Muzeum Regionalnego w Siedlcach w latach 1975–1989. [W:] Prace Archiwalno-Konserwatorskie, Siedlce 2002, Zeszyt 13, s. 121–137.
7. Łęczycka Katarzyna: Działalność Muzeum Okręgowego w Siedlcach – aspekty pedagogiczne. (Praca magisterska na Uniwersytecie Warszawskim, 1997).
8. Matusik Beata: Działalność muzealnictwa województwa siedleckiego. (Praca magisterska na WSRP w Siedlcach, 1992).
9. Michalec Danuta: O siedleckim ratuszu „Jackiem” zwanym. Siedlce 2002, s. 16.
10. Michalec Danuta: Aleksandra Ogińska i Jej czasy. Siedlce 1999, s.168.
11. Młynarz Alicja: Wkład siedleckiego Muzeum Regionalnego w rozwój edukacji turystycznej na Podlasiu. (Praca magisterska na Akademii Podlaskiej w Siedlcach, 2003).
12. Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince. Plan symbolicznych kamieni. Treblinka 1999, s. 12 .
13. Stokowska Edyta: Dzieje Muzeum Okręgowego w Siedlcach (1926-1998). (Praca pisana pod kierunkiem dr hab. Jana Piskurewicza na WSH w Pułtusk, 1999).
14. Strychalski Jerzy: Muzeum Ziemi Podlaskiej w Siedlcach (1928-1976). [W:] Prace Archiwalno-Konserwatorskie na terenie województwa siedleckiego, Siedlce 1977, Zeszyt 1, s. 19–45.
15. Strychalski Jerzy: Muzeum Okręgowe w Siedlcach (1977–1982). [W:] Prace Archiwalno-Konserwatorskie na terenie województwa siedleckiego, Siedlce 1989, Zeszyt 6, s. 97 –115.
16. Todorski Zbigniew: Muzeum Pożarnictwa w Kotuniu. Oddział Muzeum Regionalnego w Siedlcach. Informator. Kotuń 2000, s. 24.
17. Winter Antoni: Muzeum Ziemi Podlaskiej w Siedlcach. [W:] Zeszyty metodyczne: Vademecum działacza kultury, Siedlce 1982, nr 4, cz. 1, s. 88–94.
18. Wróbel Andrzej: Kolekcjonerstwo w siedleckim – aspekt pedagogiczny. (Praca magisterska na Akademii Podlaskiej w Siedlcach, 2000).

Aniela Szkodzińska

TEMATY LEKCJI MUZEALNYCH I PRELEKCJI ZE SLAJDAMI

1. Podsiedlecka wieś.
2. Portret rokokowej damy. (z zajęciami plastycznymi)
3. Plastyka bez tajemnic: Drzeworyt. (z zajęciami plastycznymi)
4. Plastyka bez tajemnic: Monotypia. (z zajęciami plastycznymi)
5. Biblia w sztuce.
6. Sztuka starożytna
 - Mezopotamia i Egipt
 - Grecja
 - Rzym
7. Sztuka rzymska.
8. Sztuka gotycka.
9. Sztuka średniowiecza. (porównanie stylów rzymskiego i gotyckiego)
10. Sztuka renesansu.
11. Sztuka baroku.
12. Renesans i barok. (porównanie obu stylów)
13. Sztuka Młodej Polski.
14. Polska sztuka 20-lecia międzywojennego.
15. Siedlce w czasach Czartoryskich i Ogińskiej.
16. Historia Siedlec 1900-1945.
17. Siedlce. Historia miasta w latach 1448-1939.
18. Szlachta zaściankowa na Podlasiu i Mazowszu. Jej rola i znaczenie.
19. Ziemiaństwo podlasko-mazowieckie. Charakter zjawiska.

FILMY VIDEO

1. Ekspozycja stała – film o sławnych siedlczanach (60 min.)
2. Nim zgasło słońce – film o Treblince (48 min.)
3. Było, minęło... – film o żydowskim obyczaju religijnym w Polsce (50 min.)
4. Biskupin – gród nad jeziorem (30 min.)
5. Kleeberczycy – film dokumentalny o Wrześniu 1939 r.
6. Gancwol – fotograf (27 min.)
7. Nadbużański Park Krajobrazowy (45 min.)
8. Dzień w plenerze. Francuskie pejzaże w impresjonizmie.
Kirk Douglas – odtwórca roli Vincenta van Gogha w głośnym filmie pt. „Pasja życia” i zapalony miłośnik sztuki jest gospodarzem programu rzucającego nowe światło na twórczość impresjonistów. (55 min.)
9. Nadzieja umiera ostatnia – o eksterminacji narodu żydowskiego w latach 1939-45 – opowiada Halina Birenbaum ocalała z zagłady dziecko żydowskie. (47 min.)
10. Stuthof (60 min)
11. Siedlce. 450 rocznica nadania praw miejskich. (40 min.)
Zbiór 6 krótkich filmów historycznych – Kaplica Aleksandry Ogińskiej, Z archiwum siedleckiego fotografa, „Brama Księżnej Ogińskiej, Śladami umarłej społeczności, Izba Pamięci 9 Podlaskiej Brygady Zmechanizowanej, 22 Siedlecki Pułk Piechoty.

Lekcje muzealne, prelekcje i projekcje filmów należy zamawiać
w sekretariacie Muzeum osobiście lub telefonicznie (6324224, 6327470, 6327479).

Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince

W trójkącie małych wsi: Maliszewa, Poniatowo, Wólka Okraglik, w powiecie sokołowskim, 6 km od stacji kolejowej Treblinka, w okresie II wojny światowej niemieccy okupanci utworzyli dwa obozy. Pierwszy, Karny Obóz Pracy, określany również jako Treblinka I, powstał późnym latem 1941 r. Obóz przeznaczony został dla „polskich opornych elementów” z powiatu sokołowsko-węgrowskiego i liczył w pierwszych dniach istnienia kilkudziesięciu więźniów. Oficjalnie usankcjonowano funkcjonowanie obozu zarządzeniem gubernatora dystryktu warszawskiego, Ludwiga Fischera, z dn. 15 listopada 1941 r. Władze niemieckie stwarzały pozory, iż osadza się tu wyłącznie „element kryminalny” (w znaczeniu nazistowskim). Głównie zsyłano tu ludność wiejską za niedostarczanie na czas przymusowe dostawy tzw. kontyngenty. Trafiali tu mieszkańcy dystryktu warszawskiego w odwet za akcje zbrojne polskiego podziemia, za nieprzestrzeganie godziny policyjnej, za podejrzenie o pomoc zbiegłym i ukrywającym się jeńcom radzieckim, za przejawy oporu przedstawicielom władzy okupacyjnej. Od 1942 r. przetrzymywano tu również Żydów z pobliskich miasteczek, głównie rzemieślników. Przez obóz przeszło około 20 tysięcy więźniów. Na skutek chorób, szczególnie tyfusu i ciężkiej wyniszczającej pracy w żwirowni, zmarło lub zostało zamordowanych około 10 tysięcy więźniów. W lipcu 1944 r. Niemcy podpalili wszystkie zabudowania. Pozostały jedynie fundamenty betonowe po barakach więźniarskich i zabudowaniach gospodarczych. Reliktem niewolniczej pracy więźniów jest również olbrzymie wyrobisko żwiru. Pomordowanych w obozie upamiętnia pomnik autorstwa Franciszka Strykiewicza, usytuowany na tzw. Miejscu Straceń, dawnym cmentarzu przyobozowym.

Obóz Zagłady w Treblince, określany jako Treblinka II, wybudowany został przez Niemców w połowie 1942 r. w pobliżu już istniejącego Karnego Obozu Pracy. Powstał w ramach „Akcji Reinhard”, mającej na celu fizyczną likwidację ludności żydowskiej. Zajmował obszar 17 hektarów. Otoczony był wysokim ogrodzeniem z drutu kolczastego. Załogę stanowili Niemcy i Austriacy w liczbie 30-40 osób oraz kompania 100-120 strażników, głównie pochodzenia ukraińskiego. Pierwszy transport więźniów przybył 23.07.1942 r. Byli to Żydzi z warszawskiego getta. Ludzi uśmiercano „metodą przemysłową” w komorach gazowych. 2.08.1943 r. w obozie wybuchł zbrojny bunt zorganizowany przez więźniów. W jego wyniku uległ on częściowemu zniszczeniu. Z 840 więźniów jedynie ok. 200 udało się wydostać na zewnątrz. Końca wojny mogło doczekać co najwyżej ok. 100 osób. Całkowitej likwidacji obozu dokonano w listopadzie 1943 r. Rozebrano wszelkie zabudowania oraz instalacje, a teren zaorano i obsiano łubinem. Oblicza się, że zginęło tu co najmniej 800 tys. Żydów z Polski, Czechosłowacji, Grecji, Austrii, Belgii, Bułgarii, Francji, Jugosławii,

Niemiec, Związku Radzieckiego. Imiennym symbolem męczeństwa jest Janusz Korczak, który został tu zamordowany wraz z dziećmi. Tereny poobozowe w Treblince uporządkowano i upamiętniono dopiero w latach 1959-1963. Profesor Adam Haupt i profesor Franciszek Duszenko, tworząc wyjątkowy zespół, opracowali założenia przestrzenno-pomnikowe upamiętnienia w Treblince. Nie ograniczyli się tylko do pomnika, ale wzięli pod uwagę całość terenu. Granice obozu oznaczono ustawiając olbrzymie granitowe głazy – słupy. Brama wejściowa została upamiętniona dwoma betonowymi blokami, przez środek której biegnie w kierunku rampy brukowana droga. Betonowe bloki prowadzące do rampy to symboliczne tory. Obok rampy 10 kamieni z wykutymi nazwami państw z których byli przywożeni Żydzi. Od rampy do pomnika biegnie brukowana droga, która wiodła do komór gazowych. Na miejscu, w którym znajdowały się komory gazowe wznosi się centralny pomnik. Jest on symbolicznym grobowcem dla wszystkich, którzy tu zginęli. Przed pomnikiem napis: „NIGDY WIĘCEJ” w języku polskim, hebrajskim, jidysz, rosyjskim, angielskim, francuskim i niemieckim. Za pomnikiem, w prostokątnym zagłębieniu wypełnionym czarnym angielskim bazaltem, znajduje się symboliczne miejsce, gdzie palono zwłoki. Masowe mogiły to 22 000 m² powierzchni przykrytej betonem. Ustawiono na nich 17 tysięcy różnej wielkości ciosów granitowych. Na 217 wyryto nazwy miejscowości gmin żydowskich, z których mieszkańcy zostali zamordowani w Treblince.

Od 1983 r. tereny byłych obozów, zwirownia, tzw. Czarna Droga, która łączy dwa obozy oraz obszar wokół nich tworzą Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince - Oddział Muzeum Regionalnego w Siedlcach.

Edward Kopówka

Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince

08-330 Kosów Lacki

tel. (0-25) 781 16 58, tel. kom. 0-606 985 414

czynne codziennie w godz. 9.00 - 19.00

Muzeum Pożarnictwa w Kotuniu

Powstało jako społeczne (uchwała Zarządu OSP Kotuń z 26.08.1982r). Organizatorem był Zbigniew Todorski, ówczesny naczelnik OSP. Został on prezesem 11-osobowego komitetu organizacyjnego muzeum. Zarządzeniem Nr 40/83 Wojewody Siedleckiego z dnia 30.09.1983 r. zostało przekształcone w Oddział Muzeum Okręgowego (obecnie Regionalnego) w Siedlcach.

Po przygotowaniu pomieszczeń w remizie OSP, zgromadzeniu i zakonserwowaniu 267 eksponatów, w dniu 25 listopada 1983 r. nastąpiło otwarcie stałej ekspozycji dla zwiedzających. Po rozbudowie obiektu w latach 1984-1985 i 1987-1988 jego powierzchnia wzrosła trzykrotnie. Z końcem grudnia 2002 roku liczba eksponatów wynosiła 963 obiekty, w tym 552 artystyczno-historyczne i 411 techniczne.

W Muzeum zgromadzono 20 historycznych motopomp z XX w., jedną sikawkę ręczną z przełomu XVIII/XIX w, 18 sikawek z końca XIX i I połowy XX w., wozy strażackie, sprzęt gaśniczy, alarmowy i oświetleniowy, aparaty oddechowe, uzbrojenie osobiste i umundurowanie, podręczny sprzęt gaśniczy, sztandary i proporce, odznaczenia, medale pieczęcie, tableau, fotografie, plakaty, rzeźby i inne przedmioty obrazujące historię i kulturę polskiego pożarnictwa.

Zbigniew Todorski

Muzeum Pożarnictwa w Kotuniu
ul. Wiejska 9
08-130 Kotuń

tel. kom. 0-606 985 413, tel. (0-25) 6414271 (grzecznościowy)
czynne: wtorek, środa, czwartek, piątek, sobota w godz. 8.00 - 16.00
w inne dni i godziny po uzgodnieniu telefonicznym

Grupa oficerów rosyjskich z popem, przed 1915 r. Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/776).

Stadnina koni w Janowie Podlaskim, stajnia nr 3, przed 1915 r.
Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/374).

Powitanie Józefa Piłsudskiego na dworcu kolejowym w Siedlcach, 1919 r.
Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/634).

Pluton 1 kompanii karabinów maszynowych I batalionu 22 pułku piechoty pod wsią Złodzin,
10.X.1919 r. Piąty od lewej stoi dowódca plutonu sierż. sztab. Jan Sobala.
Fot. nieznan. (MRS/F/1168).

Pracownicy urzędów pocztowych podczas obchodów święta narodowego, Siedlce 1929-1939.

Dziedziniec poczty przy ul. Piłsudskiego 4. Wśród sztandarów jeden jest z Włocławka.

Dziewiąty od lewej siedzi naczelnik poczty w Siedlcach Władysław Zembrzusi.

Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/382).

Żołnierze i kadra szkoły podoficerskiej 9 pułku artylerii ciężkiej, Siedlce 5.X.1924 r.

Siedzą od prawej: trzeci hallerczyk kpt. Paweł Bielecki, czwarty ppłk Antoni Klikowicz, piąty dowódca pułku ppłk Franciszek Szczuka. Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/68).

Pensja Konstancji Zembruskiej (siedzi czwarta od lewej), Siedlce, przed 1915 r. (?).
Pierwszy z prawej siedzi Mieczysław Asłanowicz, trzeci prefekt ks. Koronat Piotrowski.
Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/349).

Uroczystość upaństwowienia Gimnazjum Podlaskiego przy ul. Floriańskiej w Siedlcach i zmiany
nazwy na Królewsko-Polskie Gimnazjum im. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego, 15.IX.1918 r.
Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/916).

Uroczystość poświęcenia wozu sanitarnego Zarządu Powiatowego PCK na placu przed pocztą (w tle), ok. 1925 r. Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/378).

Nieznana rodzina żydowska. Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/123).

Ogród przed pałacem w Przeździatce koło Sokołowa Podlaskiego, przed 1939 r. Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/159).

Kolonie letnie organizowane dla dzieci z Siedlec w Klimczycach, przed 1939 r. Sfotografowane zabudowania dworskie już nie istnieją. Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/333).

Amatorski zespół teatralny grający sztukę „Konstytucja” na rzecz
Siedleckiego Towarzystwa Opieki nad Dzieckiem „Gniazdo”, przed 1939 r.
Fot. A. Ganiewski (Gancwol). (MRS/F/752).

Reprezentacja Siedlec po meczu z Hakoah Wiedeń z wynikiem 0:2, lata 1920-1939.
Fot. nieznanym. (MRS/F/1084).

Rozbiórka dzwonnicy nadulicznej w Siedlcach, 12.V.1941 r. Ujęcie z balkonu Starostwa.
Fot. H. Lenkowski. (MRS/F/983).

Zamknięty Park Miejski w Siedlcach, lata 1939-1944. Na drzewie napis w języku polskim i niemieckim
„Przebywanie w parku Polakom i nie Niemcom pod surową karą zabronione!”
Fot. J. Buszko. (MRS/F/1200).

Latem 2005 r. wykonano remont: wymieniono stolarkę okienną parteru, ułożono nowy chodnik z granitową bordiurą i urządzono ogród.

Ekspozycja stała „Salon ziemiański”.

Ekspozycja stała „W szlacheckim zaścianku, druga izba”.

Sztandar „Związku Niższych Pracowników Poczty Telegrafu i Telefonów Rzeczypospolitej Polskiej”,
Koła Miejsowego w Siedlcach, 25 czerwca 1933 r. (MRS/H/260).

Sztandar 22 pp AK, 15 października 1945 r. (MRS/H/161).

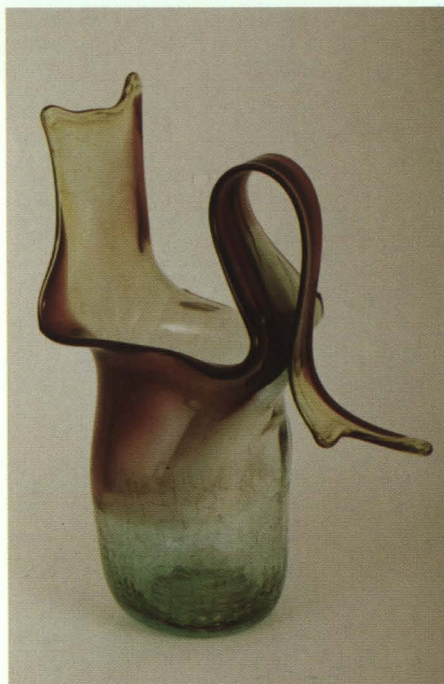
Ludwik Maciąg, Artyleria, 1989 r., płótno, olej, 85 x 130 cm (MRS/S/2062).

Michalina Krzyżanowska (1883–1962),
Pejzaż z Kazimierza, 1931 r.
płótno, olej, 83 x 94, 5 cm (MRS/S/2005).

Michał Boruciński (1885–1976), Łazienki, II poł. XX w., płótno, olej, 57,5 x 93 (MRS/S/554).

Henryk Albin Tomaszewski (1906–1993),
lata 70-te XX w., Wazon, szkło
(MRS/S/4631).

Konstanty Laszczka (1865–1956), Popiersie kobiety,
1905 r., terakota (MRS/S/1853).

Małgorzata Łada-Maciągowa (1881-1969),
Portret Adama Maciąga – męża artystki,
ok. 1915 r. (MRS/S/1134).

Irena Karpińska (1901-1985),
Pietà 1958 r., papier, monotypia, 65 x 50 cm
(MRS/S/3057).

Joanna Karpińska (1902-1999),
Bukiet w karminowym dzbanku, 1980 r.
papier, monotypia, 65 x 50 cm (MRS/S/3162).

Kazimierz Pacewicz (1895-1974), Przejażdżka konna na plaży, II poł. XX w., 71 x 91 cm
(MRS/S/2578).

Srebrny medalionik wykonany
z okazji setnej rocznicy przysięgi
T. Kościuszki w Krakowie,
Polska, 1894 r. (MRS/H/103).

Srebrny brelok z motywami
patriotycznymi, Polska,
pocz. XX w. (MRS/H/104).

Stuła, według tradycji należąca do ks. Stanisława Brzóska,
ok. poł. XIX w. (?) (MRS/H/183).

Moneta jednozłotowa emitowana przez Spółdzielcze Stowarzyszenie Spożywców 7 pułku piechoty Legionów w Chełmie w latach 1925–1939. Awers i rewers. (MRS/N/185).

Denar rzymski cesarza Antonina Piusa, wybity między 155–156 r. n.e. Awers przedstawia głowę cesarza w prawym profilu z wieńcem.

W otoku napis:

[ANTONI]NVS AV[G] PIV[S PPIMP] II.

Na rewersie widnieje postać kobieca – rzymska bogini Annona zwrócona w lewo z rękami po bokach.

Napis otokowy:

[T]R[P]O[T XI] X COS III. (MRS/N/131/10)

Dirhem dynastii Samanidzkiej, wybity w Taszkencie (Asz–Szasz) w 906/7 r.? Napisy arabskie na monecie dotyczą miejsca i roku emisji oraz zawierają fragmenty Koranu. Awers i rewers. (MRS/N/130/1).

Dirhem dynastii Samanidzkiej, wybity w Taszkencie (Asz–Szasz) w 892 r. Napisy arabskie na monecie dotyczą miejsca i roku emisji oraz zawierają fragmenty Koranu. Awers i rewers. (MRS/N/130/2).

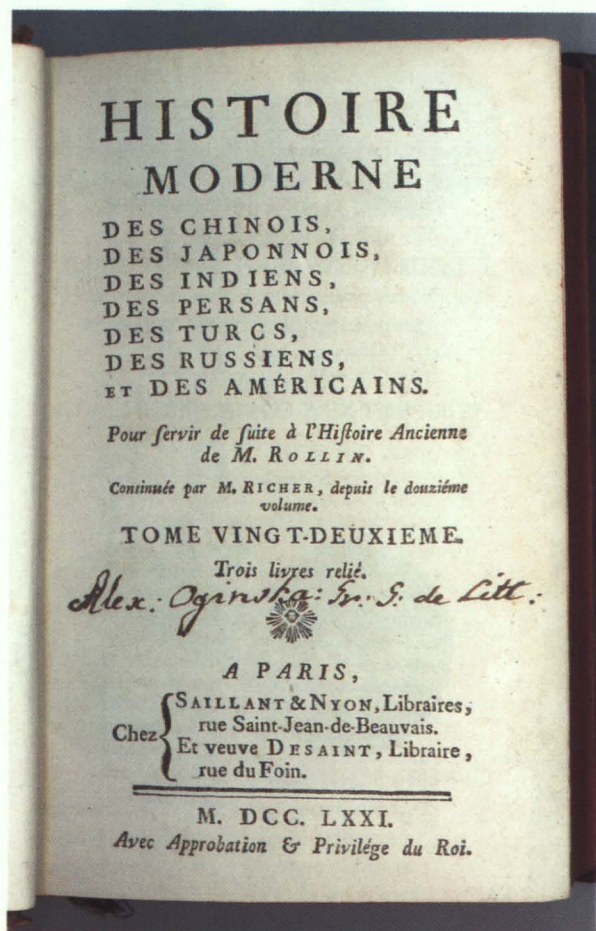
Odznaka pamiątkowa 30 pułku artylerii polowej, wersja żołnierska (MRS/H/119).

Odznaka pamiątkowa 22 pułku piechoty, wersja żołnierska (MRS/H/118).

Odznaka pamiątkowa 23 Pułku Ułanów Grodzieńskich, wersja żołnierska (MRS/H/120).

Strona tytułowa 22 tomu, wydanej w Paryżu w 1771r.
publikacji „Histoire moderne”
z autografem księżnej Aleksandry Ogińskiej
(MRS/H/258).

Metalowa plakietka Klubu Motocyklowego „Gryf”
w Siedlcach upamiętniająca Zjazd Gwiazdzisty
5 czerwca 1932 r. (MRS/H/57).

Brytyjski medal CONSPICUOUS
GALLANTRY MEDAL, srebro,
Wielka Brytania, lata II wojny
światowej (MRS/H/273).

Drugi w starszeństwie odznaczeń
Wielkiej Brytanii po Victoria Cross.
Sierżant Józef Piałucha był jedynym
polskim lotnikiem, któremu
to odznaczenie przyznano.

Ciężki karabin maszynowy Browning wz. 30, Polska, 1937 r. (MRS/H/240).

Siodło oficerskie wykonane w siedleckiej firmie „BRACIA JARZĄBEK” w r. 1929 (MRS/H/101). Siodło należało do gen. Franciszka Sikorskiego, dowódcy 9 Dywizji Piechoty w Siedlcach.

Element rakiety V-2, III Rzesza, 1943-1944 (MRS/H/226). Przedmiot pochodzi z rakiety, która wybuchła w okolicach Sarnak.

Dalmierz o podstawie 70 cm i powiększeniu 11x, Austria, Wiedeń, C. P. Goerz, przed 1939 r. (MRS/H/180).

Sponsor wydawnictwa

Dom Pracy Twórczej „Reymontówka” w Chlewiskach

Gościom oferujemy:

~ 40 miejsc noclegowych ~ stylowo wyposażony apartament ~ salę konferencyjną dla 70 osób z kominkiem ~ bibliotekę ~ stołówkę z tradycyjną podlaską kuchnią, zaopatrywaną z własnego ogrodu i szklarni w zdrową żywność ~ sprzęt audiowizualny i telewizję satelitarną ~ korty tenisowe i basen dla dzieci.

Organizujemy:

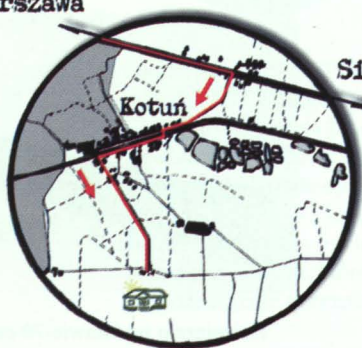
plenery i warsztaty artystyczne ~ narady, szkolenia, konferencje ~ wczasy, kolonie, pobyty jedno i kilkudniowe ~ wystawy ~ bale, wesela i inne uroczystości rodzinne ~ przejażdżki konno i naukę jazdy konnej ~ pikniki przy ognisku z pieczeniem prosiaka lub barana i występami kapeli ludowej.

Zalety Chlewisk to:

~ cisza, spokój, dyskrecja,
~ czyste powietrze, lasy,
~ tylko godzina jazdy samochodem z Warszawy.

Warszawa

**Dom Pracy Twórczej „Reymontówka”
w Chlewiskach**
08-130 Kotuń
Powiat Siedlce, woj. mazowieckie
tel. (0-25) 6420101
tel./fax (0-25) 6414319
e-mail: marek@reymontowka.art.pl
<http://www.reymontowka.art.pl>

Предисловие

Представляем публикацию, в которой найдёте целый ряд интересных сведений о Региональном музее в Седльцах.

Надо выяснить, что местонахождение музея это XVIII-вековая бывшая ратуша. Барочно-классическая масса здания выделяется красотой и эстетическими достоинствами на фоне окружающей застройки.

Приблизительно 40 лет в музее собираются культурные ценности в области: археологии, нумизматики, этнографии, истории, культуры, истории искусства, истории военного дела. Некоторые среди них носят уникальный характер. Принадлежит к ним нпр.: коллекция живописи представляющая достижения двух выдающихся художников – Малгожаты Лады-Матионговой и Михаила Боротинского, а также композиции из стекла Хенрика Альбина Томашевского, которые надо отнести к числу интереснейших в стране.

Благодаря разнообразию представленного собрания каждый посетитель найдет для себя что-то особенно интересное. Большим спросом пользуются временные выставки. Некоторые из них стали значительными культурными и образовательными событиями, имеющими сверхместное значение.

Устроенные интерьеры из перелома XIX и XX веков: «Крестьянская изба», «Дворянская усадьба» и «Помещичий салон» проносят посетителя в несуществующий уже мир. Составляют тем самым доказательство душевной и материальной культуры минувшей эпохи.

Распространительная деятельность музея очень разнообразна – музейные уроки, лекции, доклады, фотографические, художественные, этнографические конкурсы, выставки художественного творчества студентов, а также инвалидов, конференции и научные симпозиумы. Единственные в регионе мы организуем продолжающийся весь день праздник в годовщину обретения вновь Польшей независимости, который называется «День Независимой», адресованный всем возрастным группам. Это всего лишь часть предприятий адресованных потребителям разных интересов.

Планируются также намарения, которые изменят внешность здания, так что найдутся перед ним две сакральные скульптуры относящиеся к позднему барокко.

Встречи с историей и искусством не только доставят Вам много эстетических и познавательных испытаний, но также будут источником интеллектуальных размышлений. Вот поводы ради которых надо посетить бывшую старую ратушу – нынешний Региональный музей в Седльцах.

Директор
Андрей Матушевич

История города и музея

Первое упоминание о Седльцах появилось в половине XV века. В следующем столетии – в 1547 году – Седльце стали городом. Они принадлежали родам пользующимся гербовой печатью «Рава» до второй половины XVII века, когда стали собственностью княжеского рода Чарторыских из герба «Погонь». Чарторыские позаботились о дальнейшем экономическом развитии наследственного седлецкого поместья, а сам город обязан им чёткой градостроительной структурой в самой старой своей части. Самым заслуженным для города лицом была Александра Огинска урожденная Чарторыская (1730 – 1798), учредитель нового интерьера костела, своего дворца и часовни, в которой была похоронена. Расширила тоже ратушу и заботилась о жителях Седлец.

Под чужеземным господством Седльце стали правительственной собственностью и нашлись в пределах Царства Польского. Лишь в межвоенный период начали серьезно интересоваться историей города. В 1927 году создали музей находящийся в XVIII-вековой ратуше законченной фигурой Атласа, называемого жителями Седлец «Яцком». После II мировой войны возобновили музей в 1967 году в том же здании. Музей действовал под названиями: Музей подляской земли до 1975 года и Окружной музей в 1975 – 1999 годах. Сейчас Региональный музей имеет два отделения. Это Музей пожарного дела в Котуне и Музей борьбы и мученичества в Треблинке. Собственные собрания это свыше 8000 экспонатов в отделах: искусства, историко-археологическом, архивной фотографии и этнографическом. Отдел искусства занимается собиранием живописи и графики. Профилем собрания является пейзаж и портрет XIX и XX веков. Мы очень дорожим переданными в наше собрание авторскими коллекциями художников связанных с городом Седльце: Малгожаты Лады-Матионговой (1881 – 1969), Михаила Борутинского (1885 – 1976), сестёр Ирены (1901 – 1985) и Иоанны (1902 – 1999) Карпинских, а также Казимежа Шваиновского (1917 – 2002).

Исторический отдел гордится самой большой в Польше коллекцией частей немецких ракет V-2, а отдел архивной фотографии собранием стеклянных негативов из мастерской Адольфа Ганевского (Ганцвола) из перелома XIX и XX веков.

Археологические собрания происходят из раскопок проведённых на территории бывшего седлецкого воеводства, в основном в 80-ые годы XX века. Этнографическое собрание касается народной культуры восточной Мазовии, южного Подлясья и северной Любелцизны.

Данута Михалец

Die Geschichte der Stadt und des Museums

Die erste Erwähnung über Siedlce stammt aus der ersten Hälfte des XV. Jahrhunderts.

Im nächsten Jahrhundert – im Jahre 1547 – wurde Siedlce eine Stadt. Siedlce war damals im Privatbesitz von Gechlechtern – Familienwappen „Rawa“ bis zur II. Hälfte des XVII. Jahrhunderts. Danach gehörte die Stadt zu dem Geschlecht Czartoryscy Familienwappen „Pogoń“. Die Familie Czartoryscy kümmerte sich um die weitere ökonomische Entwicklung, und die Stadt hat ihr die übersichtliche, urbanische Stadtplanung des ältesten Teils zu verdanken.

Besonders viel hat für die Stsdt Aleksandra Ogińska (1730 – 1798) gemacht. Sie war Stifterin von neuem Schmuck der Kirche, des eigenen Palastes und der Kapelle, in der sie begraben wurde. Sie baute auch das Rathaus aus und kümmerte sich um die Stadtbewohner.

In der Zeit der Einverleibungen wurde die Stadt das Eigentum der Regierung. Erst in der Zwischenkriegszeit begann man sich ernsthafter für die Geschichte der Stadt zu interessieren. Im Jahre 1927 gründete man das Museum, mit dem Sitz im Rathaus, das aus dem XVIII. Jahrhundert stammt. Das Schmuckwerk dieses Rathauses ist die Figur von Atlas, den die Stadtbewohner „Jacek“ nennen. Nach dem II. Weltkrieg reaktivierte man das Museum im Jahre 1967 im gleichen Gebäude. Das Museum funktionierte als Museum von dem Land von Siedlce bis zum Jahre 1975 und als Bezirksmuseum (1975 – 1999). Heute hat das Regionale Museum zwei Abteilungen: das Museum der Feuerwehr in Kotuń und das Museum des Kampfes und des Matyriums in Treblinka. Die Sammlungen bestehen aus über 8000 Exponaten in folgenden Abteilungen: Kunst, Geschichte, Archäologie, Archivphotographie. Ethnographie. Die Kunstabteilung beschäftigt sich mit dem Sammeln von Malerei und Graphik. Das Profil der Sammlungen sind die Landschaft und das Porträt aus dem XIX. und XX. Jahrhundert. Wir schätzen auch die Sammlungen von Künstlern, die mit Siedlce verbunden sind: Małgorzata Łada – Maciagowa (1881 – 1969), Michał Boruciński (1885 – 1976), Irena Karpińska (1901 – 1985) und Joanna Karpińska (1902 – 2002) und Kazimierz Szwanowski (1917-2002).

Die historische Abteilung hat die größte Sammlung in Polen von deutschen Raketen V-2 und die Abteilung von Archivphotographie – die Sammlung von Glasnegativen aus dem Atelier von Adolf Ganiowski (Gancwol) aus der Wende des XIX. und XX. Jahrhunderts.

Die archäologischen Sammlungen stammen aus den Grabungen, die auf dem Gebiet der ehemaligen Wojewodschaft von Siedlce geführt waren, vor allem in den 80-er Jahren des XX. Jahrhunderts. Die ethnographische Sammlung betrifft die Volkskultur von Ostmasowien, Südpodlasie und dem nördlichen Land von Lublin.

Danuta Michalec

Vorwort

Wir stellen Ihnen eine Publikation vor, in der Sie viele interessante Informationen über das Regionale Museum in Siedlce finden.

Der Sitz des Museums ist das Rathaus im Stil des Barocks und Klassizismus. Es stammt aus dem XVIII. Jahrhundert.

Seit fast 40 Jahren werden in diesem Museum Kulturgüter aus folgenden Bereichen gesammelt: Archäologie, Numismatik, Ethnographie, Geschichte, Kultur, Kunstgeschichte, Geschichte des Militärwesens. Manche von ihnen sind einmalig, z.B. die Malersammlung von zwei hervorragenden Künstlern – Małgorzata Łada – Maciagowa und Michał Boruciński und die Kompositionen aus Glas von Henryk Albin Tomaszewski, die zu den interessantesten in Polen gehören.

Die Mannigfaltigkeit der Sammlungen verursacht, dass jeder Besucher hier etwas, was ihn interessiert, findet. Einer großen Beliebtheit erfreuen sich zeitliche Ausstellungen. Manche von ihnen sind von großer überlokaler Bedeutung als Kultur- und Erziehungsereignisse.

Die Innenräume (die Wende des XIX. zum XX. Jahrhundert): „die Bauernstube“ „die Adelstube“, „Landadelssalon“ bringen den Besucher in die nicht mehr vorhandene Welt. Sie sind auch gleichzeitig ein Zeugnis der geistigen und materiellen Kultur der vergangenen Epoche.

Die popularisierende Tätigkeit des Museums ist mannigfaltig – Unterrichtsstunden, Vorträge, Vorlesungen, photographische, ethnographische Wettbewerbe, Ausstellungen von dem Kunstschaffen der Studenten und Behinderten, wissenschaftliche Tagungen und Konferenzen. Wir organisieren als einzige auf unserem Gebiet ganztägiges Fest anlässlich des Jahrestags der Wiedererlangung der nationalen Unabhängigkeit von Polen „Der Tag der Unabhängigen“, das für alle Altersgruppen bestimmt ist. Das ist nur ein Teil von unserer Tätigkeit.

Wir planen auch die Änderung des Aussehens von dem Gebäude. Vor ihm werden nämlich zwei Sakralskulpturen aus dem Spätbarock stehen.

Die Begegnungen mit Geschichte und Kultur geben Ihnen nicht nur viele ästhetische Empfindungen, sondern werden auch für Sie Quelle für intellektuelles Nachdenken. Das sind Gründe, aus denen man das alte Rathaus – heute das Regionale Museum – besichtigen soll.

Direktor
Andrzej Matuszewicz

Préface

Vous trouverez à la lecture de cette publication toutes les informations intéressantes sur le Musée Régional de Siedlce.

Il faut expliquer que le musée est situé dans l'ancien hôtel de ville du XVIIIe siècle. C'est un édifice de styles baroque et classique qui se distingue des autres bâtiments du voisinage par sa beauté et les valeurs esthétiques.

Depuis près de 40 ans le musée collectionne les biens du patrimoine culturel de différents domaines que sont : l'archéologie, la numismatique, l'ethnographie, la culture et l'histoire aussi bien l'histoire de l'art que l'histoire militaire. Quelques-uns d'entre eux sont particulièrement remarquables par leur caractère unique. C'est le cas notamment des collections des tableaux qui présentent l'oeuvre de deux excellents artistes - Małgorzata Łada-Maciągowa et Michał Boruciński ainsi que les compositions en verre de Henryk Albin Tomaszewski classées parmi les plus intéressantes dans notre pays.

La diversité des collections présentées fait que chaque visiteur découvrira quelque chose d'intéressant pour lui-même. Les expositions temporaires attirent le plus grand intérêt du public. Quelques-unes d'entre elles sont devenues des événements culturels et éducatifs marquants d'importance qui va bien au-delà de notre région.

Les intérieurs agencés de l'époque entre les XIXe et XXe siècles: "La pièce du paysan", "Village noble de province", "Le salon de propriétaire foncier" transportent le visiteur dans le monde qui n'existe plus. Ainsi ils constituent le témoignage de la culture intellectuelle et matérielle de l'époque passée.

Les activités du musée à destination du public sont diverses – leçons de musée, cours, exposés, concours de photographie, de plastique et d'ethnographie, expositions de création plastique des étudiants et des personnes handicapées, conférences et colloques scientifiques. Nous sommes les seuls dans la région à organiser la fête d'une journée à l'occasion de l'anniversaire de l'indépendance de la Pologne intitulée "La Journée de l'Indépendance". Elle s'adresse à tous les groupes d'âge. Ce n'est là qu'une partie des propositions destinées au public aux goûts divers.

Nous projetons aussi de faire évoluer l'apparence du bâtiment. Ainsi on pourra trouver devant lui deux sculptures sacrales de style baroque tardif.

Nous espérons que ces rencontres avec l'histoire et l'art vous procureront beaucoup d'impressions esthétiques et cognitives et seront aussi, pour vous, source des réflexions intellectuelles. Voici quelques-unes des raisons pour lesquelles il faut visiter l'ancien vieil hôtel de ville – à présent Musée Régional de Siedlce.

Le Directeur
Andrzej Matuszewicz

Siedlce.

Histoire de la ville et du musée.

La première mention relative à Siedlce date de la moitié du XVe siècle. Au cours du siècle suivant – en 1547 – Siedlce devint une ville. Elle appartenait aux familles qui avaient pour blason „Rawa“ jusqu’à la deuxième moitié du XVIIe, quand elle a été remise en toute propriété à la famille princière Czartoryski. Les Czartoryski contribuèrent au développement économique du domaine héréditaire de Siedlce et la plus ancienne partie de la ville leur doit le tracé urbain encore visible de nos jours.

La personne qui a le plus mérité de la ville était Aleksandra Ogińska de la famille Czartoryski (1730-1798), fondatrice de la nouvelle décoration de l’église, de son propre palais et de la chapelle où elle a été enterrée. Elle fit aggrandir aussi l’hôtel de ville et elle prit soin des habitants de Siedlce.

Pendant la période des occupations de la Pologne la ville appartenait au gouvernement et se trouvait dans les frontières du Royaume Polonais. On a commencé à s’intéresser plus sérieusement à l’histoire de la ville dans la période entre deux guerres. En 1927 le musée est créé et installé dans l’hôtel de ville du XVIIIe siècle avec la figure d’Atlas au sommet, nommé „Jacek“ par les habitants de Siedlce. Après la deuxième guerre mondiale, en 1967 le musée est réouvert dans le même bâtiment. Jusqu’en 1975 le musée fonctionne sous le nom de Musée de la Terre de Podlasie, puis, dans les années 1975-1999 en tant que le Musée du District. Le présent Musée Régional à Siedlce a deux filiales. Ce sont Le Musée du Service des Incendies de Kotuń et Le Musée de la Lutte et du Martyre de Treblinka. Les collections du musée comprennent plus de 8000 d’objets exposés dans les sections: art, histoire et archéologie, photographie archivistique, ethnographie. La section Art s’occupe de la peinture et des arts graphiques. Le profil de la collection est le paysage et le portrait du XIXe et du XXe siècle. Nous apprécions beaucoup les collections d’auteurs des artistes liés à Siedlce; comme Małgorzata Łada-Maciągowa (1881-1969), Michał Boruciński (1885-1976), les soeurs Irena (1901-1985) et Joanna (1902-1999) Karpińska et Kazimierz Szwainowski (1917-2002).

La section Histoire est fière de sa collection de pièces de fusées allemandes V-2 qui est la plus grande collection de ce type en Pologne. La section Photographie archivistique possède la collection des négatifs en verre de l’atelier d’Adolf Ganiewski (Gancwola) de la période entre XIXe et XXe siècles.

Les collections archéologiques viennent des travaux de fouille menés sur le terrain de l’ancienne voïvodie de Siedlce principalement dans les années 80 du XXe siècle. Enfin la collection ethnographique concerne la culture de Masovie orientale, de Podlasie méridionale et de Région septentrionale de Lubelszczyzna.

Danuta Michalec

Muzeum Regionalne w Siedlcach

ISBN 83-88761-90-0

